

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Sumusuojauksen kiinnostavuus kultasepäntuotteiden alalla

Törnblom, Markus

2015 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Leppävaara

Sumusuojauksen kiinnostavuus kultasepäntuotannalla

Törnblom, Markus
Turvallisuusalan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2015

Törnblom, Markus

Sumusuojausten kiinnostavuus kultasepänteollisuudessa

Vuosi 2015 Sivumäärä 48

Tämä sumusuojausta käsittelevä opinnäytetyö tehtiin muutamasta eri syystä. Sumusuojausjärjestelmän toimintaperiaate eroaa aktiivisena suojauskeinona muista perinteisesti käytetyistä turvateknisistä ratkaisuista. Tämä ja valvontakameratallenteista tehdyt havainnot laitteen tehosta saivat tekijän kokemaan aiheen mielenkiintoisena. Lisäksi vaikka sumusuojausjärjestelmät ovat maailmalla paikalla paikoin suosittuja, on aiheesta Suomessa saatavilla vähälaaisesti julkista markkinointimateriaalia tai tutkittua tietoa. Kultasepänteollisuus valittiin toimintaympäristöksi työntekijän riskienarvioinnin tuloksena.

Opinnäytetyönä toteutetun kvalitatiivisen tapaustutkimuksen tavoitteena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen, ”kuinka kiinnostavana kultasepänteollisuus kokevat sumusuojausjärjestelmän”. Tätä pyrittiin selvittämään Helsingin keskusta-alueella sijaitsevien kultasepänteollisuuden henkilökunnalle suunnatuilla teemahaastatteluilta, joita kertyi kaiken kaikkiaan kahdeksan. Nämä haastattelut analysoitiin jakamalla aineisto teemoittain.

Tutkimuksen tuloksina esiin nousi sumusuojausta ja murtoturvallisuutta yleisesti koskevia vastaajien merkittävänä pitämiä teemoja. Murtoturvallisuuden koettiin olevan tärkeä osa haastateltujen edustamien liikkeen yritysturvallisuutta ja sumusuojausjärjestelmien uskottiin sekä ennaltaehkäisevän että keskeyttävän murtovarkauksia. Tulosten mukaan sumusuojausjärjestelmien kiinnostavuus voisi kasvaa entisestään, mikäli kyseisen järjestelmän tunnettuus lisääntyisi ja laitteen luotettavuuteen liittyviä pelkoja saataisiin poistettua. Lisäksi järjestelmän hankinnan vaikutus vakuutusmaksuihin alentavasti koettiin hyvin merkitykselliseksi.

Tulosten toivotaan vaikuttavan sumusuojauslaitteita jälleenmyyvien yritysten sekä vakuutusyhtiöiden toimintaan niin, että kultasepänteollisuuden turvallisuustilanne kehittyy parempaan suuntaan. Työ on toimitettu myös Finanssialan Keskusliitolle, joka voi hyödyntää tutkimustuloksia omassa päätöksenteossaan. Tämän tutkimuksen yleistettävyydessä tulee ymmärtää työn laajuus ja rajaukset. Opinnäytetyöraportti tarjoaa kuitenkin autenttisia tutkimustuloksia yhdestä näkökulmasta. Lisäksi työ avaa useita jatkotutkimusmahdollisuuksia, joilla sumusuojaukseen liittyviä kysymyksiä voitaisiin avartaa entisestään.

Törnblom, Markus

Attractiveness of the Security Fog Protection in Jewelry Business

Year	2015	Pages	48
------	------	-------	----

This study examined the security fog system's attractiveness in jewelry business. The topic was chosen for a couple of different reasons. The author had experienced that security fog systems differ from some other security systems by being a more active protection method. Moreover, it has been used successfully in a variety of businesses. Nonetheless, there is not that much research or marketing material available in Finland. Jewelry business was chosen to be the subject of this study as a result of the author's risk assessment.

The research and development method of the study was a qualitative case study. The objective was to discover an answer to the research question: how attractive will the jewelry business consider the security fog systems? The empirical data was collected by theme interviews addressed to the jewelry stores in Helsinki's downtown area. These interviews were analyzed by classifying the data according to the themes.

The outcome of the research was that the interviewed persons experienced that burglary protection is an important part of their companies' corporate security. It was also a common belief that the security fog systems may both prevent and stop burglaries. To increase the number of the security fog systems, there should be more reliable information available and the acquisition of a security fog system should lower the insurance rates.

The results of the study are expected to impact the operations of the security fog system retailers and insurance companies in a way that improves the security of the jewelry business. This report has been delivered to the Federation of Finnish Financial Services which may use the results in its decisions, as well. As the topic of this thesis is narrowly defined, the results cannot be generalised. However, the report offers authentic results from one specific research perspective and can also be a source for further research.

Key words: security fog, crime prevention, burglary protection

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Rikksentorjunnan strategiat	8
2.1	Lähestymistapoja rikksentorjuntaan	8
2.2	Rikksen tilannetorjunta.....	8
2.2.1	Rikksenteon vaikeuttaminen.....	13
2.2.2	Rikksenteon riskien lisääminen.....	15
2.2.3	Rikksesta saatavan hyödyn vähentäminen.....	16
2.2.4	Korvautuminen.....	17
2.3	Rikksentorjunta Suomessa	17
3	Toimintaympäristön esittely ja valintaperusteet	18
3.1	Kaupan ala omaisuusrikollisuusuhan näkökulmasta	19
3.2	Kultasepäntiikkeiden murtoriskin arviointi	20
4	Tutkimuksen toteuttaminen	24
4.1	Sumusuojausjärjestelmä	24
4.2	Sumusuojausjärjestelmän teho käytännössä	25
4.3	Kvalitatiivinen tutkimus.....	27
4.4	Tapaustutkimus.....	28
4.5	Teemahaastattelu.....	29
4.6	Sisällönanalysointi: teemoittelu.....	30
5	Tulokset.....	31
5.1	Järjestelmän tunnettuus.....	33
5.2	Rikksentorjunta: kohteen saavuttamisen vaikeuttaminen	34
5.3	Käytännöllisyys	35
5.4	Kustannukset	36
5.5	Hankintapäätökseen vaikuttavat seikat	36
6	Loppupäätelmät.....	37
7	Yhteenveto	38
	Lähteet	40
	Kuviot	44
	Taulukot	45

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee murto- ja ryöstösuojauksessa käytettävää turvallisuusjärjestelmää, joka tunnetaan nimellä sumusuojaus. Ajatus tämän tutkimuksen toteuttamisesta sai alkunsa Bandit Suomi Oy:n toimitusjohtajan Heikki Mannersuon aloitteesta. Bandit Suomi on sumusuojaustuotteiden virallinen maahantuoja Suomessa (Bandit sumusuojaus). Finanssialan Keskusliiton mukaan Suomessa on tällä hetkellä kolme sertifikoitua sumusuojauslaitteiden valmistajaa tai maahantuojaa: ADI-Alarmsystem Finland Oy, Bandit Suomi Oy sekä NS-Trading Oy (Sumusuojausjärjestelmät 2014). Opinnäytetyön yhteydessä toteutetulla kvalitatiivisella tapaustutkimuksella pyrittiin selvittämään kultasepäntuotteen kiinnostus sumusuojausjärjestelmiä kohtaan. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli näin ollen ”kuinka kiinnostavana kultasepäntuotteen kiinnostus sumusuojausjärjestelmän”. Termillä ”kiinnostava” tarkoitetaan tässä raportissa vastaajan mielikuvaa tuotteen hyödyllisyydestä, kustannustehokkuudesta sekä käytettävyydestä.

Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää kultasepäntuotteen rikoksentorjuntaosaamista. Työn tavoitteena puolestaan oli kartoittaa kohderyhmän mielipiteitä, asenteita ja kiinnostuneisuutta sumusuojausjärjestelmän käytettävyydestä heidän yrityksen toimitiloissa. Toisena tavoitteena oli työntekijän ammatillinen kasvu prosessin etenemisen myötä. Työ rajattiin käsittelemään murtosuojaustekniikoista pelkästään sumusuojausta. Sumusuojausjärjestelmä voi suojata sekä murtovarkauksilta että ryöstöiltä, mutta haastatteluissa keskityttiin pääsääntöisesti murtoihin. Tämä siksi, että haastattelut saatiin kohdennettua tehokkaasti sekä pysymään enemminkin rajattuina ja syvällisempinä kuin useita eri termejä käsittelevinä ja pintapuolisina. Tutkimuskohteeksi rajattiin Helsingin keskusta-alueella sijaitsevat kultasepäntuotteet. Kohderyhmä oli alun alkaen rajattu maantieteellisesti pääkaupunkiseudulle, mutta koska sopivia haastateltavia löytyi riittävästi jo tarkemmalta alueelta, rajattiin alue pienemmäksi ja vastauksista saatiin näin ollen entistä vertailukelpoisempia. Työn taustalla oli opinnäytetyön tekijän aiheeseen kohdistama mielenkiinto sekä aiempien selvitysten vähäisyys.

Myös tietty ajankohtaisuus tuki aihevalintaa. Helsingin Sanomien artikkelin mukaan poliisi kykeni ratkaisemaan tammi-kesäkuussa 2014 ainoastaan 12,5 % niin kutsutuista pimeistä omaisuusrikoksista, joissa rikoksentekijä ei ollut poliisin tiedossa tutkinnan alusta lähtien. Mikäli lukuun lasketaan myös omaisuusrikokset, joissa tekijä on ollut poliisin tiedossa tutkinnan alusta lähtien, luku nousee 37,5 prosenttiin eli hieman yli kolmannekseen. (Kerkelä 2014.) Sumusuojausjärjestelmien tehtävänä on keskeyttää käynnistynyt rikos tai ennaltaehkäistä se. Tällöin omaisuuden menetyksiltä vältytään eikä olla hävikintorjunnan kannalta katsottuna poliisin tutkinnan onnistumisen sekä vakuutusyhtiön korvauspäätöksen varassa.

Työn keskeisiä käsitteitä ovat murtosuojaus, rikoksentorjunta sekä sumusuojaus.

Murtosuojauksella tarkoitetaan kiinteistön suojaamista rakenteellisilla ratkaisuilla murtovahinkojen ehkäisemiseksi. Rakenteiden avulla toteutettua suojausta voidaan täydentää teknisellä suojauksella (Rakenteellinen suojaus: kuori- ja murtosuojaus: rakennukset 2014). Rikoksentorjunnan yksiselitteinen määrittely on hyvin haastavaa johtuen eri laajuisista rajoista sekä vaihtelevista lähestymistavoista asiaan, mutta yksi validi määrittelytapa on kuvata rikoksentorjunta toimina rikoksenteon kontrolloimiseksi, jolloin tavoitteena on vähentää rikoksenteijöiden määrää (Graham & Bennett 1998, 16). Sumusuojausjärjestelmällä tarkoitetaan turvallisuusratkaisua, jossa tarkoitusta varten asennettu laite vapauttaa ärsykkeen saatuaan nopeasti sankan sumupilven ympäristöönsä poistaen tilan näkyvyyden tarkoituksenaan estää anastusrikos (Andrews, Farrell & Prevé 2008, 112).

Opinnäytetyössä tutustutaan aluksi rikoksentorjuntaa käsittelevään kirjallisuuteen. Tässä osiossa tarkastellaan rikoksentorjunnan tunnettuja strategioita yleisellä tasolla ja keskitytään käsittelemään rikoksen tilannetorjuntaa syvällisemmin. Lisäksi kuvataan rikoksentorjuntaan panostavien organisaatioiden toimintaa Suomessa. Seuraavassa luvussa avataan tutkimukseen valittua toimintaympäristöä ja sen valintaperusteita. Ensiksi käsitellään kaupan alaa yleisesti ja tämän jälkeen kultasepäntuotantoalaa. Neljäs luku paneutuu tutkimuksen toteutukseen. Tähän osaan kuuluvat erään sumusuojausjärjestelmän teknisten ominaisuuksien kuvaus sekä esimerkkikäyttötapausten analysointi. Lisäksi tässä luvussa kuvataan valittu tutkimussuuntaus, -strategia sekä -menetelmät ja perustellaan näiden valintaperusteet. Viidennessä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset. Kuudennessa luvussa esitetään loppupäätelmät tutkimustulosten keskeisimmistä teemoista ja raportin päättävässä luvussa seitsemän tehdään yhteenveto opinnäytetyölle.

2 Rikoksentorjunnan strategiat

Tässä luvussa luodaan teoreettinen viitekehys opinnäytetyölle. Osiossa esitellään erilaisia lähestymistapoja rikoksentorjuntaan ja tarkastellaan lähemmin rikoksen tilannetorjuntaa strategiana. Lisäksi esitellään rikoksentorjuntaa Suomessa aktiivisesti harjoittaneiden organisaatioiden toimintaa. Rikoksentorjunnan perusteena teoria-aiheeksi valitsemiselle oli tutkimuksessa aiheena olevan sumusuojausten saumaton kytkytyminen tiettyjen rikosten torjuntaan.

2.1 Lähestymistapoja rikoksentorjuntaan

Laitinen ja Aromaa (2005, 89) kokevat rikoksentorjunnan määrittelemisen ongelmalliseksi, koska tulkinta riippuu asiayhteydestä ja lähestymisnäkökulmasta. Joissakin asiayhteyksissä rikoksentorjunnalla voidaan ymmärtää kaikki rikollisuuden ehkäisyyn linkittyvä toiminta. Tällöin termi sisältää kaikki yhteiskuntapolitiikan olennaiset osat työllisyyspolitiikasta perhe- ja koulutuspolitiikkaan asti. (Laitinen & Aromaa 2005, 89.)

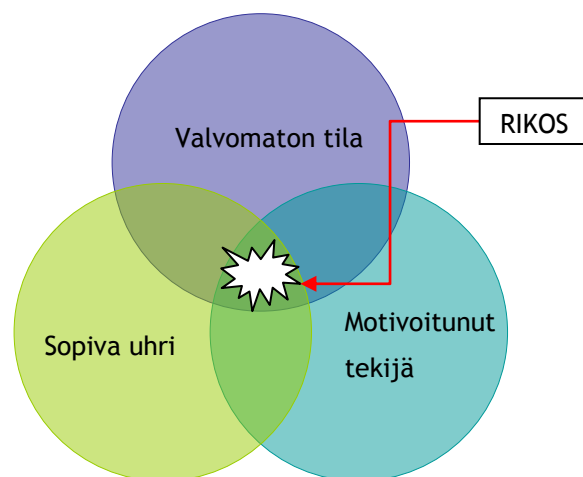
Rikoksentorjunta voidaan kuitenkin käsittää myös suppeammin, jolloin se on perinteisesti kirjallisuudessa lajiteltu rikosympäristöihin ja rikoksentekijöihin kohdistettuihin toimiin. Lähestymistapana rikosympäristöjä käsittelevät strategiat voidaan lisäksi erottaa rakennetun ympäristön suunnitteluksi eli CPTED -lähestymistavaksi (Crime Prevention Through Environmental Design) ja rikosten tilannetorjunnaksi. Rikoksentekijöihin keskittyvä torjuntamalli keskittyy toisaalta jo rikoksista tuomittujen yksilöiden yhteiskuntakelpoisuuden palauttamiseen ja toisaalta tuleviin potentiaalsiin rikoksentekijöihin kohdistettaviin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Tämä malli tunnetaan myös sosiaalisena (yhteisöpohjaisena) rikoksentorjunnan lähestymistapana. (Laitinen & Aromaa 2005, 89; Tilley 2009, 119-224.)

Tässä opinnäytetyössä tehdään kirjallisuuskatselmus rikosten tilannetorjunta -nimiseen teoria-aineistoon ja rajataan muut strategiat tarkemman käsittelyn ulkopuolelle. Tähän perusteet löytyvät työn aihevalinnasta, joka sisältyy läheisesti tilannetorjuntastrategian työkaluksi, mutta jolle ei käytännössä löydy teoriapohjaa muista edellä mainituista näkökulmista. Tällä tarkoitetaan sitä, että sumusuojaus on kehitetty tekemään toimintaympäristöstään haastavamman rikoskohteen ja näin ollen rikoksentekijän näkökulmasta epäedullisemmän valinnan rikoksen toteuttamiselle.

2.2 Rikoksen tilannetorjunta

Yleisesti suositun ja arvostetun rikosten ennaltaehkäisyn ja tutkimuksen lähestymistavan, rikosten tilannetorjunnan lähtökohtana on rikostilanteeseen vaikuttaminen. Tämä strategia sisältää ajatuksen siitä, että rikos voidaan tehokkaimmin ennaltaehkäistä niin, että vaikutte-

taan itse rikostilanteeseen. Rikosten tilannetorjunnan taustalla vaikuttavat rationaalisen ajattelun teoria sekä rutiinotoimintojen teoria, jonka mukaan rikos koostuu kolmesta teon mahdollistavasta elementistä. Nämä osat ovat motivoitunut tekijä, sopiva kohde sekä pettänyt valvonta. Tätä kokonaisuutta kuvastaa kuvio 1, jossa on mukailtu Kivivuoren (2013, 313) kuviota. Mikäli nämä kolme perusosaa toteutuvat yhtä aikaa, rikos tapahtuu. Mikäli yksikin niistä jää toteutumatta, rikosta ei tapahdu. Esimerkkinä mainittakoon päihtyneen juhlijan ryöstetyksi tuleminen pimeässä puistossa. Mikäli mahdollinen ryöstäjä tai ryöstön kohteena oleva juhlija eivät saavu puistoon tai puistossa on läsnä valvontaa tapahtumahetkellä, rikos jää toteutumatta. Keskeisessä asemassa on oletamus siitä, että rikoksen teko tai tekemättä jättäminen johtuu ihmisen tietoisesta ja rationaalisesta päätöksestä. (Laitinen & Aromaa 2005, 99; Kivivuori 2013, 313; Rakennettu ympäristö ja rikosten torjunta 2014.)

Kuvio 1: Rikoksen peruselementit (Kivivuori 2013, 313).

Potentiaalisessa rikostilanteessa tietyt suunnittelu-, hallinnointi- ja käsittelytoimet voivat vaikuttaa rikosta harkitsevan toimijan päätöksentekoon niin, että rikos jää toteuttamatta. Tilley (2009, 107-108) kertoo, että ajatus rikosmahdollisuuden vähentämisen teoriasta tuotiin ensimmäistä kertaa esiin Mayhewin, Clarken, Sturmanin ja Hough:n tutkimuksessa "Crime as Opportunity" vuonna 1976. Jo tuossa teoksessa nähtiin tilannekeskeisen rikostorjuntamallin potentiaali anastusrikosten ja ilkivallan torjunnassa, paitsi viranomaisten ja turvallisuushenkilöiden, myös muiden "epävirallisten" kansalaisten toimesta. Tutkimuksessa kuitenkin todet-

tiin aiheen vaativan vielä lisätutkimuksia esimerkiksi rikostilaisuuden ja muiden muuttujien suhteesta toisiinsa rikollisessa käyttäytymisessä. (Laitinen & Aromaa 2005, 99; Tilley 2009, 107-108.)

Tilley (2009, 103-105) mielestä tämä lähestymistapa ei siis huomioi niinkään rikoksentekijän geeniperimää, sosiaalista asemaa tai lapsuutta vaan siinä pyritään vaikuttamaan vallitseviin potentiaalisiin rikoksenteko-olosuhteisiin. Toimenpiteet eivät yleensä tee rikosta mahdolliseksi toteuttaa eivätkä muuta potentiaalisen tekijän luonnetta, mutta kantavana ajatuksena on, että tilaisuuksien vähentämisen uskotaan muokkaavan käyttäytymistä. Myös Kivivuori on teoksessaan (2013, 311 & 315) samoilla linjoilla kuvatessaan rutiinotoimintojen teorian - joka siis vaikuttaa vahvasti rikosten tilannetorjunnan taustalla - olevan erityinen juuri siitä syystä, että se ei ota kantaa rikoksentekijän motivaatioon tai taustatekijöihin vaan keskittyy nimenomaan rikostilaisuuden muuttujiin. Teorian viesti on, että rikollisuuden vähentämiseksi ei välttämättä tarvitse parantaa ihmisiä vaan voidaan vaikuttaa tapahtumahetken tekijöihin ja sitä kautta saada vähennettyä rikoksia. Useimmat meistä tekevät näitä rikollisia tilaisuuksia vähentäviä päätöksiään itse asiassa päivittäin: kotoa tai autosta poistuessa ovet lukitaan, vaaralliseksi uskottuja kaupunginosia kartetaan, suurten rahamäärien tai arvoesineiden kuljettamista julkisilla paikoilla vältetään ja internetin välityksellä tehtyjen ostosten turvallisuuteen kiinnitetään huomiota. (Tilley 2009, 103-105; Kivivuori 2013, 311 & 315.)

Rikoksen tilannetorjunnassa on kyse rikostilaisuuden heikentämisessä tiettyihin yksilöityihin rikostyyppisiin kohdistuvilla systemaattisilla ja pysyvillä toimenpiteillä. Sen sijaan, että pyrittäisiin vähentämään esimerkiksi kaikkea kaupan omaisuuteen kohdistuvaa rikollisuutta, voi olla tehokkaampaa ja järkevämpää kohdistaa toimet suoraan esimerkiksi arvovaatteiden anastusten ehkäisyyn muutamalla rajatulla toimenpiteellä kuten väripanoshälyttimien ja tuotteiden sijoittelun avulla. Tavoitteena on, että merkittävä määrä potentiaalisia rikoksentekijöitä havaitsee rikossuorituksen vaatimien ponnistusten ja riskien lisääntyneen sekä rikoksella saavutettavien hyötyjen laskeneen. Näin ollen henkilöt päättävät jättää rikoksen toteuttamatta. Usein pyritään yhdistelemään toimenpiteitä (moniotteinen rikosten tilannetorjunta) ja vaikuttamaan näin ollen kokonaisvaltaisemmin mahdolliseen rikolliseen. Tällöin voi olla vaikea osoittaa yksittäisen toimenpiteen vaikutusta turvallisuustilanteen kehittymiseen. Tuloksia tulisiikin toisaalta tarkastella enemmän osatekijöiden yhdistelmänä. (Graham & Bennett 1998, 72 & 101-102; Tilley 2009, 106.)

Rikosten tilannetorjuntateorian keskeinen kehittäjä Ronald Clarke määritteli alun perin 1980-luvulla torjuntamenetelmät kahdeksaan ryhmään. Vuonna 1992 Clarke kuitenkin kehitti luetteloa ja muodosti kolme tilannetorjuntatoimien ulottuvuutta: tekojen vaikeuttaminen, hyötyjen vähentäminen ja riskien lisääminen. Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden alaotsikoita tuli tällöin kaksitoista (taulukko 1). Myöhemmin Clarke ja Ross Homel lisäsivät vielä kokonaan uu-

den ulottuvuuden, syyllisyyden ja häpeän tuottamisen ja korottivat tekniikoiden lukumäärän kuuteentoista (taulukko 1). Taulukko 1:ssa on mukailtu Laitisen ja Aromaan taulukkoa (2005, 100).

Tekojen vaikeuttaminen	Riskien lisääminen	Hyötyjen vähentäminen	Syyllisyyden tai häpeän tuottaminen
Kohteen vaikeuttaminen	Kulkuteiden (tekni- nen) valvonta	Kohteen poistaminen	Sääntöjen laa- timinen
Kohteen luo pääsyn val- vonta	Virallinen valvonta	Omaisuuuden merkintä	Moraalisen paheksunnan voimistaminen
Riskitoimijoiden tietoi- nen ohjailu	Henkilöstön harjoit- tama valvonta	Riskitoiminnan houkut- timien poistaminen	Pidäkkeitä poistavien te- kijöiden val- vonta
Rikosvälineiden valvonta	Luonnollinen valvonta	Hyötyjen kieltäminen	Lain noudat- tamisen hel- pottaminen

Taulukko 1: Clarcken listaus tilannetorjuntatoimista laajennettuna Clarcken ja Homelin neljän-
nellä ulottuvuudella (Laitinen & Aromaa 2005, 100).

Vuonna 2004 Clarke laajensi jälleen kokonaisuutta (taulukko 2) poistaen siitä syyllisyyden ja häpeän tuottamisen sarakkeen ja lisäten yllykkeiden vähentämisen sekä tekosyiden poistami-
sen omiksi kategorioikseen. Toimenpideryhmien määrä laajeni kahteenkymmeneenviiteen.
Taulukko 2:ssa on viitattu Laitisen ja Aromaan (2005, 102) taulukkoon. (Laitinen & Aromaa
2005, 100-102.)

Tekojen vaikeuttaminen	Riskien lisääminen	Hyötyjen vähentäminen	Yllykkeiden vähentäminen	Tekosyiden poistaminen
Kohteen vaikeuttaminen	Laajennettu liik-kumisen valvonta	Kohteiden kätkeminen	Frustraatioiden ja paineiden vähentäminen	Sääntöjen asettaminen
Kohteen luopä-äsyn valvonta	Luonnollisen valvonnan tukeminen	Kohteiden poistaminen	Kiistojen välttäminen	Ohjeiden asettaminen
Poistumisväylien valvonta	Anonymiteetin poistaminen	Omaisuu-den merkintä	Kiusausten ja kiihokkeiden vähentäminen	Tietoisuuden parantaminen kielletystä ja sallitusta
Riskitoimijoiden tietoinen ohjailu	Henkilöstön harjoittama valvonta	Laittomien markkinoi-den häirintä	Ryhmä-paineiden neutralisointi	Kuuliaisuuden helpottaminen
Rikosvälineiden valvonta	Virallinen valvonnan lisääminen	Hyötyjen kieltäminen	Jäljittelyä rohkaisevien tekijöiden poistaminen	Alkoholin ja huumeiden kontrollointi

Taulukko 2: Clarken 25:n tekniikan laajennettu asetelma tilannetorjuntatoimista (Laitinen & Aromaa 2005, 102).

Aiemmin tässä luvussa mainittiin, että toimenpiteet kohdistuvat tiettyihin yksilöityihin rikostyyppihin. Mitä nämä rikokset sitten ovat? Laitisen ja Aromaan (2005, 104) mukaan tilannetorjunta soveltuu parhaiten hallintaa loukkaavien rikosten kuten murtojen, varkauksien ja vahingontekojen torjuntaan. Tiettyjen edellytysten täytyessä sitä voidaan soveltaa myös muihin rikostyyppihin, kuten niin kutsuttuihin valkokaulusrikoksiin sekä väkivaltarikoksiin. Tilannetorjuntatoimien suurin vahvuus on toimenpiteiden tarjoama monesti yksinkertainen, realistinen ja kustannustehokas ratkaisu tiettyyn rikosongelmaan. Mutta kuten edellä jo mainittiin, kaikki riippuu kuitenkin loppujen lopuksi siitä, kuinka mahdollinen rikosentekijä koee tilanteen ja mahdolliset olosuhdemuutokset. Rikosta harkitsevan henkilön aikaisempien

kokemusten merkitys tämän päätöksentekoon voi myös olla ratkaiseva. (Laitinen & Aromaa 2005, 104.)

Tilley (2009, 131) mukaan rikosten tilannetorjuntaa on kritisoitu tietyistä heikkouksista. On muun muassa sanottu, että se ei osoita rikollisuuden perimmäisiä syitä, se syöllistyy rikoksen uhrin ”syyttämiseen”, se johtaa yhteiskunnan ”linnoittumiseen”, se aiheuttaa sosiaalista ja-kautumista, se uhkaa kansalaisten perusoikeuksia ja että se ainoastaan siirtää rikollisuutta. (Tilley 2009, 131.) Näistä eniten keskustelua ja argumentointia on herättänyt viimeinen rikollisuuden korvautumista koskeva väite, johon palataan vielä myöhemmin.

On selvää, että oikein toteutettuna rikosten tilannetorjunta voi johtaa rikollisuuden laskuun tietyn kohteen tai alueen sisällä. Yhtä selvää on, että se ei tarjoa ihmekeinoa poistaa kaikkea kohteen rikollisuutta kerralla. Tilannetorjunta vaatii onnistuakseen tapauskohtaisesti räätälöidyt toimenpidemekanismit, jotka purevat tunnistettuihin ja useimmiten tekotavan, rikostyyppin ja ajankohdan mukaan kohdistettuihin rikosuhkiin. Näiden toimenpiteiden valitsemiseen vaikuttaa tietysti ratkaisujen kustannustehokkuus, mutta myös normatiiviset näkökohdat. Tietyistä puutteistaan huolimatta tilannetorjunta tarjoaa rikostorjuntaan näkökulman, jolla on takanaan - yhteiskuntatieteissä verrattain harvinainen - yli kolmenkymmenen vuoden pituinen tutkimus- ja käytännön ohjelmatyö. Millään muulla merkittävällä rikollisuusteorialla ei ole ollut niin vuorovaikutteista suhdetta käytännön rikosentorjunnan kanssa kuin rutiini-toimintojen teorialla tilannepohjaisen rikosentorjunnan kanssa. Tästä on ollut myös teorialle huomattavaa hyötyä, kun tilannetorjunnan toimenpiteillä on voitu vahvistaa teorian perustaa. (Tilley 2009, 135-136; Kivivuori 2013, 316 & 318.)

2.2.1 Rikoksenteon vaikeuttaminen

Graham ja Bennett (1998, 72) selittävät, että vaikeuttamalla itse rikoksen toteuttamista saavutetaan rikosmahdollisuuden heikkeneminen ainakin neljällä tavalla. Nämä tavat ovat kohteen saavuttamisen vaikeuttaminen, kohteeseen sisäänpääsyn kontrollointi, rikosentekijöiden ohjaaminen ulos kohteesta sekä rikoksen toteuttamista edistävien tekijöiden säätely. (Graham & Bennett 1998, 72.)

Kohteen saavuttamisen vaikeuttamisella tarkoitetaan kohteessa tai sen lähellä toteutettavia toimia, joilla vahvistetaan fyysisiä esteitä kohteen saavuttamisen vaikeuttamiseksi. Näitä toimenpiteitä voivat olla muun muassa lukot, vahvistetut ja rikkoutumattomat materiaalit, liikkumista estävät laitteet, hälyttimet sekä kohteen sijoittaminen esimerkiksi aitojen sisäpuolelle tai kassakaappiin. Esimerkiksi lukkojen ja hälytyslaitteiden on todettu olevan yhteydessä murtojen ennaltaehkäisyyn ja keskeytymiseen. Strategia on verrattain tunnettu ja yleisesti käytetty. Sitä sovelletaan tavallisimmin omaisuusrikosten torjuntaan. Kannustimina näil-

le toimenpiteille voivat toimia esimerkiksi suojauksen parantaminen, tiedotuskampanjat, rakennus- ja suunnitteluohjeistot, turvallisuusselvitykset tai vakuutusmaksutimet. (Graham & Bennett 1998, 72-74.)

Englannissa vahvistettiin Lontoon postialueen kaikkien 1300 paikallisen postitoimiston tiskien suojalaitusta vuosien 1981 ja 1985 aikana. Tänä aikana ryöstöt vähenivät näissä postitoimistoissa 266 ryöstöstä 121 ryöstöön. Muiden mittausvälin muutosten arvioinnin jälkeen tehtiin johtopäätös, että ryöstöesteet olivat vähentäneet kyseisten postitoimistojen ryöstöjä mittausvälillä noin kolmanneksella. (Graham & Bennett 1998, 76.)

Rikoksen laadusta riippuen kohdetta voidaan vaikeuttaa muillakin tavoilla kuin fyysisillä esteillä. Esimerkiksi Ruotsissa sekkipetosten määrä nelinkertaistui vuosina 1965-1970. Näitä rikoksia kyettiin tehtailemaan, koska käytössä niin sanottu pankkitakuu, joka tarkoitti sitä, että väärennetyn sekin vastaanottaja kärsi vahingon vain, jos sekki oli arvoltaan yli 500 kruunua ja luovuttajan henkilöllisyys oli todettu. Mikäli sekin arvo oli alle 300 kruunua, ei henkilöllisyyden tarkistamista edellytetty. Yhteistyössä poliisi, pankit ja liike-elämän edustajat neuvottelivat pankkitakuun poistettavaksi ja henkilöllisyyden tarkistamisen pakolliseksi aina. Ilmoitettujen sekkipetosten lukumäärä romahti lyhyessä ajassa 10-20 prosenttiin huippulukemista. (Graham & Bennett 1998, 73.)

Toinen lähestymistapa rikoksenteon vaikeuttamiseen on kohteeseen pääsyn kontrollointi. Perinteisesti tällä ymmärretään liikkumisen rajoittaminen esimerkiksi porttipuhelinjärjestelmän asentamisella tai katusulkujen rakentamisella. Pääsyn kontrollointi voi olla myös tietosuojausmenetelmien käyttöä. Esimerkiksi käteisen rahan korvaaminen sekeillä tai luottokorteilla voi estää mahdollisen rikoksenteijän pääsyn kohteen, eli rahan luokse. (Graham & Bennett 1998, 82.)

Lähellä kohteeseen pääsyn kontrollointia on rikoksenteijöiden kohteesta pois ohjaaminen. Tässä strategiassa ihmisten liikkumista ja sijoittumista suunnitellaan ja säädellään. Toimenpidetoteutus voi olla esimerkiksi yöbussien lisääminen viikonloppuisin, jalkapallokannattajaryhmien erottaminen urheilutapahtumassa tai laillisten graffititaulujen käyttöönotto. (Graham & Bennett 1998, 88-84.)

Neljäntenä keinona vaikeuttaa rikoksen toteuttamista on rikoksen toteuttamista edistävien tekijöiden säätely. Epäämällä rikoksenteekoon käytettävien välineiden saatavuuden tai laskeamalla sen minimiin voidaan ehkäistä rikoksia, joiden toteuttamisessa välineet tai työkalut ovat keskeisen tärkeitä. Vahingontekoja ja väkivaltarikoksia voidaan vähentää poistamalla kohteen läheisyydestä vahingoittamiseen soveltuvat esineet kuten kivet. Ravintoloissa on todettu lasisten tuoppien korvaamisen muovisilla vähentävän pahoinpitelyitä. Käsiaseiden saa-

tavuuden sääntely on ollut pitkään mielipiteitä jakanut aihe väkivaltarikosten ennaltaehkäisyssä. Pohjoismaisissa yhteiskunnissa alkoholin kulutus ja väkivaltarikollisuus ovat kehittyneet samansuuntaisesti, jolloin on pyritty vähentämään alkoholin kulutusta alkoholipoliittisilla ratkaisuilla. (Graham & Bennett 1998, 84-85.)

2.2.2 Rikoksenteon riskien lisääminen

Graham ja Bennett (1998, 86) korostavat, että rikoksenteon riskejä pystytään kasvattamaan, mikäli onnistutaan lisäämään rikoksen selvittämisen, pidätys- tai kiinniottouhan tai rikoksesta tuomitsemisen todellista tai koettua uhkaa. Tämä puolestaan johtaa todennäköisempään rikokselta välttymiseen. Esimerkiksi myyntiartikkeleita voidaan merkitä sähköisesti. Kiinnijäämisen riskiä voidaan kasvattaa myös ottamalla käyttöön erilaisia valvontamuotoja tai tehostamalla niitä. Tässä tilannetorjuntamuodossa korostuu pääomakeskeisyyden sijaan henkilövoimavarojen käyttö, joka antaa erilaisia mahdollisuuksia esimerkiksi kehitysmaissa toteutettavaan rikoksentorjuntaan. Valvonta on jaettavissa kolmen tyyppiseen toimintaan: muodolliseen, työntekijöiden suorittamaan sekä luonnolliseen valvontaan. (Graham & Bennett 1998, 86.)

Muodollisella valvonnalla tarkoitetaan eritoten valvontatyöhön työllistettyjen tahojen suorittamaa valvontatyötä, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä rikoksia, suojata omaisuutta sekä selvittää rikoksenteelijät. Tyypillisiä tämän kaltaisia toimijoita ovat poliisit, vartijat ja järjestyksenvalvojat. Eryteisesti yksityinen turvallisuusala on ollut merkittävässä kasvussa ja perinteisten kaupallisen alan toimeksiantajien lisäksi turvallisuusalan yritykset ovat lisänneet valvontatyöskentelyä esimerkiksi lentokentillä, kauppakeskuksissa ja viihdekeskuksissa. Joissakin maissa asuinalueiden partiointi on myös suosittua. (Graham & Bennett 1998, 88-89.)

Valvontaa voivat suorittaa myös muut työntekijät kuin näihin tehtäviin varta vasten palkatut henkilöt. Esimerkkeinä mainittakoon vähittäiskauppojen myyjät, junien kuljettajat tai opettajat. Perinteistä työntekijöiden suorittamaa valvontaa toteuttavat myös asuinalueiden talonmiehet. Tällaisen toiminnan on todettu vähentäneen sekä murtoja että vahingontekoja ja lisäävän turvallisuuden tunnetta. (Graham & Bennett 1998, 89-90.)

Yksilöt voivat myös hyödyntää erilaisia teknisiä järjestelmiä ja laitteita valvonnan tehostamiseksi. Tällaisia välineitä ovat esimerkiksi valvontakamerat, joiden ennaltaehkäisevästä vaikutuksesta on saatu tutkimuksissa sekä myönteisiä että kielteisiä näyttöjä. Myös erilaisten murtohälyttimien käyttö on lisääntynyt ja sen on joissakin tutkimuksissa osoitettu johtavan murtojen vähenemiseen ja toisaalta jo käynnistyneiden murtojen todennäköisempään keskeytymiseen. (Graham & Bennett 1998, 92-94.)

Kolmantena valvonnan muotona tunnetaan niin kutsuttu luonnollinen valvonta tai epävirallinen sosiaalinen kontrolli, jossa keskeinen ajatus on Oscar Newmanin esiin tuoma käsitys ”puolustettavasta tilasta”. Tässä ajatusmallissa korostetaan sellaisen ympäristön rakentamista, joka tukee luonnollista valvontaa. Suunnittelun, sijoittamisen ja kaavoittamisen avulla voidaan luoda ympäristö, joka houkuttelee ihmisvilinää ja mahdollinen rikosentekijä tuntee tulevansa havaituksi todennäköisemmin kuin esimerkiksi pimeässä jalankulkutunnelissa. Valvontaa suorittavat siis ”vahingossa” potentiaaliselle rikospaikalle osuvat ihmiset. Tämän valvontamuodon tehokkuus riippuu osittain myös yksilöiden halukkuudesta reagoida havaitsemiinsa rikoksiin tai sivuuttaa ne. Pelkkä alueen katuvalaistuksen lisääminen voi joissakin tapauksissa vähentää rikollisuutta. (Graham & Bennett 1998, 94-96.)

2.2.3 Rikoksesta saatavan hyödyn vähentäminen

Kolmantena rikosentorjuntatoimimuotona voidaan Grahamin ja Bennettin (1998, 97) mukaan pyrkiä vähentämään rikoksella saavutettavan hyödyn kuten anastetun omaisuuden arvoa. Tähän on olemassa käytännössä neljä tapaa. Rikoksen mahdolliset kohteet voidaan poistaa, omaisuus voidaan merkitä, rikokseen kannustavat yllykkeet voidaan poistaa tai käyttäytymistä kontrolloivia ja rajoittavia sääntöjä voidaan vahvistaa. (Graham & Bennett 1998, 97.)

Monesti rikoksen mahdollinen kohde voidaan poistaa rikollisen saatavilta. Kohde voidaan poistaa kokonaan tai osittain. Esimerkiksi käteistä rahaa sisältävien kolikkoautomaattien poistaminen suuren rikosriskin alueelta tai kassan käteismäärän vähentämisellä poistetaan mahdollisuus kyseiseen kohteeseen kohdistuvaan rikokseen. (Graham & Bennett 1998, 97.)

Merkitsemällä omaisuutta esimerkiksi kaiveruksilla voidaan anastetun tavaran arvoa laskea. Tämä perustuu tuotteen jälleenmyyntiarvon laskuun ja kiinnijäämisriskin lisääntymiseen, kun tuote on tunnistettavissa jonkun muun yksityis- tai oikeushenkilön omaisuudeksi. Metodilla on pitkät perinteet esimerkiksi karjan polttomerkitsemisen muodossa. Käteisen rahan käsittelyssä käytetään värikapseleita, jotka tekevät seteleistä arvottomia. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan takaa rikosentekijöiden paljastumista tai tavaran eteenpäin välittämisen ehkäisyä. (Graham & Bennett 1998, 97-98.)

Yllykkeiden poistaminen tähtää erilaisten rikokseen kannustavien ärsykkeiden poistamiseen. Tällaisia tekijöitä voivat olla kalliin näkyvän omaisuuden kantaminen kadulla tai rakennusten huonokuntoisuus. Graham & Bennett (1998, 100) kertovat, että esimerkiksi tutkija Philip Zimbardon vuonna 1973 tekemässä tutkimuksessa väitettiin ajoneuvoon kohdistettavan vahingon-
teon edellyttävän jonkinlaista vapauttavaa ärsykettä, joka kiinnittää huomion autoon. Näiden vapauttavien ärsykkeiden taso vaihteli aluekohtaisesti, mutta tutkimuksessa tehdyt kokeet

osoittivat ärsykkeen, kuten ajoneuvon poistetun rekisterikilven ja avonaisen konepellin vaikuttavan rikoksen toteutumisen todennäköisyyteen. (Graham & Bennett 1998, 100.)

Sääntöjen vahvistamisella tarkoitetaan käyttäytymistä säätelevien ja ohjaavien normien vaikutuksen tehostamista. Ronald Clarken mukaan tämä teoria saattaa perustua siihen, että vahvistamalla sääntöjä poistetaan tulkinnanvaraisuutta kielletyn ja sallitun toiminnan väliltä. Lisäksi voidaan vähentää rikollisen teon perusteltavuutta ja oikeutusta tekijän taholta. (Graham & Bennett 1998, 101.)

2.2.4 Korvautuminen

Rikosten tilannetorjunnan ehkä suurimpana heikkoutena on esitetty rikosten korvautumista. Tällä tarkoitetaan sitä, että ehkäisty rikos tapahtuisi toisena ajankohtana, toisella tavalla, toiseen kohteeseen, toisella alueella, toisten tekijöiden toimesta tai tapahtuisi kokonaan toinen rikos. Korvaava rikos voisi myös olla sekoitus edellä mainituista muuttujista. Korvautumisen ajatusta pohti ensimmäisen kerran Reppetton artikkelisarjassaan vuonna 1976. (Graham & Bennett 1998, 105; Tilley 2009, 115.)

Graham ja Bennett (1998, 105-106) esittävät, että rikosten tilannetorjunnan tueksi on olemassa vahvaa näyttöä siitä, että yksilöllisessä kohteessa suoritetuilla toimenpiteillä voidaan ennaltaehkäistä rikoksia. Kuitenkin kaupunkien, maakuntien tai valtioiden tasoilla näytöt ovat huomattavasti hatarampia. Toisin sanoen havaitut hyödyt ovat olleet suurempia pienempien alueiden suojaamisessa. Tämä saattaa viitata rikosten korvautumiseen.

Korvautuminen ei sinällään ole aina välttämättä negatiivinen asia. Mikäli ehkäisty rikos korvautuu jollakin tapaa lievemmällä rikoksella (esimerkiksi tekotapa), voitaneen lopputuloksen katsoa olleen myönteinen. Sama pätee luonnollisesti myös toisin päin. Korvautumisen mittaaminen tutkimuksellisesti on hyvin haastava tehtävä, koska korvautumista saattaa ilmetä eri tavoin ajankohdasta, paikasta ja rikoslajista riippuen. Lisäksi rikosten levitessä laajalle alueelle, tulee korvautumisen selvittämisestä liki mahdotonta. Korvautumista on kuitenkin yritetty tutkia ja tulokset viittaavat siihen, että kaikki rikokset eivät korvaudu. Joka tapauksessa rikosten korvautuminen tulisi huomioida jo rikoskontrolliohjelmaa suunniteltaessa ja sen vaikutukset ympäristöön arvioida. (Graham & Bennett 1998, 105-107; Tilley 2009, 118.)

2.3 Rikosentorjunta Suomessa

Perinteisen poliisin suorittaman rikosentorjunnan lisäksi halutaan tässä yhteydessä nostaa esille kaksi muuta tahoja, jotka ovat toteuttaneet suunnitelmallista rikosentorjuntatyötä Suomessa vuosien ajan. Suomessa yksi merkittävimmistä vahingontorjuntaorganisaatioista on

vuoden 2007 yhdistymisessä syntynyt Finanssialan Keskusliitto (FK), joka on valtakunnallinen finanssialan yhtiöiden etujärjestö. FK:n vahingontorjunnasta vastaava henkilöstö pyrkii torjumaan myös omaisuusrikoksia laatimalla turvallisuus- ja suojeleuhjeita, luetteloimalla hyväksytyjä turvallisuustuotteita sekä niiden toimittajia sekä tekemällä rikostorjuntayhteistyötä paitsi viranomaisten, myös vakuutusyhtiöiden ja pankkien kanssa. (Perustietoa Finanssialan Keskusliitosta 2014; Rikosvahinkojen torjunta 2014).

Kultasepäntiikkeen murtosuojelun kannalta FK:n keskeisimmät julkaisut ovat Rakenteellinen murtosuojeluohje 1-3 (2011), Kameravalvonnan suunnitteluohje - kameravalvonnan K-menetelmä (2006), Kassakaappiohje (2008) sekä murtohälytysjärjestelmiä ja murtoriskien arviointia koskeva ohjeisto (2008). Esimerkiksi murtosuojeluohjeet eivät ole vakuutusyhtiöitä sitovia, mutta niiden sisältöä löytyy useiden vakuutusyhtiöiden vakuutusehdoista (Rakenteellinen suojaus: sopiva suojaustaso 2014). Kun vakuutusyhtiön asiakasyritys solmii sopimuksen vakuutusyhtiön kanssa, joka on soveltanut FK:n suojeleuhjeita, voidaan FK:n katsoa toteuttaneen rikosentorjuntaa ohjeistuksillaan.

FK:n lisäksi toinen merkittävä julkinen toimija, Rikosentorjuntaneuvosto toteuttaa rikosten torjuntaa Suomessa. Rikosentorjuntaneuvosto toimii oikeusministeriön yhteydessä asiantuntija- ja yhteistyöelimenä. Tämän neuvoston toimenkuvaan kuuluu suunnitelmien ja toimenpiteiden toteutuksen käyttäntöön pano rikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi, rikoshaittojen pienentämiseksi sekä turvallisuuden parantamiseksi. Rikosentorjuntaneuvosto pyrkii edistämään viranomaisten ja yhteisöjen rikostorjuntayhteistyötä sekä tiedottamaan rikosentorjunnan menetelmistä, mahdollisuuksista ja suositeltavista käytännöistä. Rikosentorjuntaneuvosto on myös osallistunut vuosittain järjestettyihin Euroopan rikosentorjuntakilpailuihin (European Crime Prevention Award), joita on järjestetty vuodesta 1998 lähtien. (Rikosentorjuntaneuvosto 2014; Järjestetyt kilpailut 2014) Edellä mainittujen lisäksi merkittävä rikollisuuden ja rikollisuuskehityksen tutkimusorganisaatio on Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kriminologinen yksikkö, jonka tutkimusten kohteina voivat olla esimerkiksi tuomioistuinten, syyttäjien, vankeinhoitojärjestelmän tai poliisin toiminta (Kriminologinen yksikkö).

3 Toimintaympäristön esittely ja valintaperusteet

Tässä luvussa esitellään tutkimukseen valitut toimintaympäristöt sekä perustelut sille, miksi juuri näihin valintoihin on päädytty. Laajempaan turvallisuuskenttäänä toimii kaupan ala, jonka tilaa avataan ensimmäisessä alaluvussa. Kaupan alalta on valittu tarkemmaksi toimialaksi kultasepäntiikeala, jonka murtoriskiä analysoidaan toisessa alaluvussa.

Toimintaympäristökuvauksien ja riskianalysoinnin lähteinä on käytetty muun muassa tuoreita viranomaisjulkaisuja, ohjeita sekä tilastoja. Luvun tavoitteena on osoittaa lukijalle valitun toimintaympäristön kriittisyys murtoturvallisuuden kehittämisen näkökulmasta.

3.1 Kaupan ala omaisuusrikollisuusuhan näkökulmasta

Sisäasiainministeriön vuonna 2012 julkaisemassa ”Liiketoimintaa turvallisesti - kansallinen strategia yritystoiminnan turvallisuuden parantamiseksi” -julkaisun (SM30/2012) tavoitteena oli parantaa suomalaisyritysten edellytyksiä harjoittaa liiketoimintaansa niin, että onnettomuudet, häiriötilanteet ja rikollinen toiminta eivät häiritse sitä merkittävästi. Strategia seuraa vuonna 2006 laadittua ensimmäistä viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistä strategiaa yritystoiminnan rikosturvallisuusasioiden kehittämiseksi. Julkaisu sisältää 28 toimenpidettä turvallisuustilanteen kehittämiseksi. Turvallisuuden kannalta keskeisimmiksi aloiksi valittiin ICT-, logistiikka- ja rakennusalat sekä kaupan ala, jolle kuvataan kasautuvan kasvava osuus elinkeinoelämän kohtaamasta omaisuusrikollisuudesta ja työntekijöiden kokemasta väkivallan uhasta. (Liiketoimintaa turvallisesti - kansallinen strategia yritystoiminnan turvallisuuden parantamiseksi 2012, 2.)

Keskusrikospoliisin tietoon on Suomessa tullut viime vuosien (2008-2012) aikana 4000-4500 liikkeeseen murtautumalla toteutettua varkaus- ja näpistysrikosta vuodessa. Luku on laskenut merkittävästi vuosituhannen alusta, jolloin lukema oli 7972 (vuonna 2001). Kaikista varkausrikoksista tämä kattaa noin 3 %. Keskusrikospoliisi korostaa, että murtojen yhteydessä anastetun omaisuuden arvo voi nousta huomattavan suureksi. Esimerkiksi vuoden 2013 aikana Baltian maista tulevien rikollisryhmien on epäilty vieneen tavarataloista ja elektroniikkaliikkeistä omaisuutta 5000-150 000 euron arvosta jokaista yksittäistä murtovarkautta kohden. (Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekatsaus nro 14 2013, 9-10.)

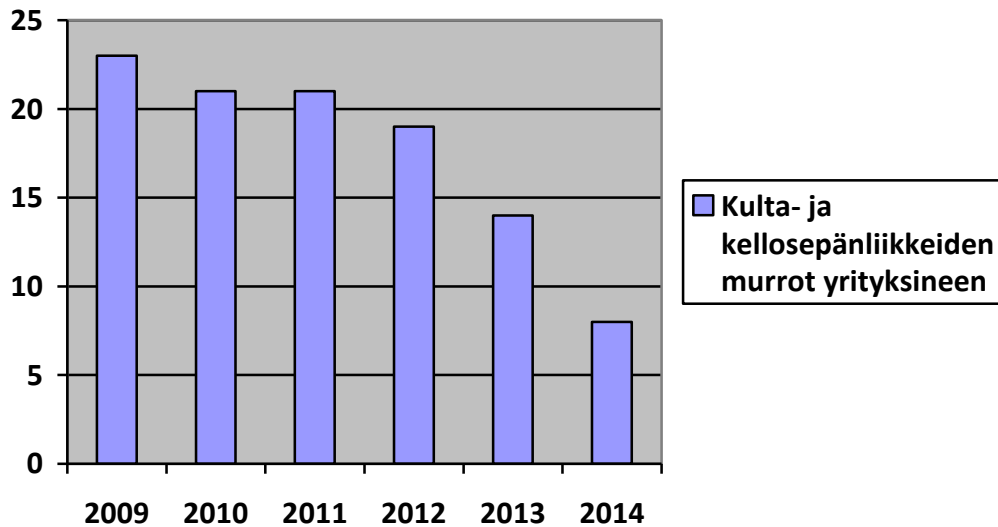
Ammattirikollisten toteuttamien murtorikosten taustalla on usein huolellinen tiedustelu ja suunnittelutyö. Tyypillisesti murto tapahtuu aamuyön tunteina. Erityisen tunnettuja niin meillä Suomessa kuin muuallakin Euroopassa kultasepäntuotteisiin kohdistuvista törkeistä ryöstöistä ovat Virosta tulevat tekijät. Myös Romaniasta, Liettuasta ja muista monesti Itä-Euroopassa sijaitsevista maista lähtöisin olevat rikollisryhmittymät ovat toteuttaneet murtovarkauksia kultasepäntuotteisiin. Esimerkiksi romanialaiset ovat poliisin tietojen mukaan nousseet viime vuosien aikana kolmanneksi suurimmaksi kansalaisuudeksi ulkomaalaisten toteuttamissa rikoslakirikoksissa heti virolaisten ja venäläisten jälkeen. Tässä suurena tekijänä lienee Romanian liittyminen Euroopan Unioniin, koska ennen EU-jäsenyyttä romanialaisten epäiltyjen määrä vaihteli vuosittain yleensä 250-350 välillä, kohoten kuitenkin ensimmäisenä EU-jäsenyytsuotena 2007 yli tuhanteen ja vuonna 2009 yli 2600 rikosepäilyyn. Valtaosa näistä rikoksista oli eriasteisia anastusrikoksia. Ulkomaalaisten tekijöiden funktiota korostetaan tässä yhteydessä siksi, että tilastojen mukaan vuonna 2012 törkeissä varkauksissa tekijä oli ulkomaan kansalainen 56,3 % kaikista tapauksista. (Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekatsaus nro 14 2013, 9-10; Romanianlaisrikollisuus Suomessa 2011.)

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa (Salmi, Lehti & Keinänen 2011) tutkittiin muiden muassa kaupan alan kohtaamia murtoja ja niiden yrityksiä Suomessa. Tuloksista käy ilmi, että 11 % vastanneista ilmoitti joutuneensa murron kohteeksi viimeisen vuoden sisällä. Keskimääräiset kustannukset yhtä kaupan kohtaamaa murtoa kohden olivat 3580 euroa ja yhden murron selvittämiseen kului keskimäärin 7-8 henkilötyötuntia, mikä oli verraten paljon.

Tutkimuksessa havaittiin lisäksi, että mikäli työttömyys kasvoi kymmenellä prosentilla, lisääntyivät yrityksiin kohdistuneet murrot kahdesta kolmeen prosenttia, mikä lienee kiinnostava yksityiskohta tämän hetken työllisyystilanteen valossa. Sijainti vaikutti murtoihin siten, että esimerkiksi Länsi-Suomessa tapahtui 33 % vähemmän murtoja kuin Etelä-Suomen vastaavassa kohteessa. Asiakasmäärän havaittiin olevan yhteydessä murtojen kohteeksi joutumiselle niin, että suuret yritykset olivat joutuneet murron kohteeksi viisi prosenttiyksikkö harvemmin kuin keskiuuret yritykset. Muiden maiden vertailuarvoihin peilattuna suomalaisena ilmiönä korostui murtojen yleisyys pienissä kaupan toimipaikoissa. Kuitenkin kaupan alan kohteista 27 % vastaajista ilmoitti, ettei ollut käyttänyt kuluneen vuoden aikana ollenkaan rahaa turvatekniikkaan, turvakoulutukseen tai vartiointiin. (Salmi, Lehti & Keinänen 2011.)

3.2 Kultasepäneliikkeiden murtoriskin arviointi

Edellisessä luvussa käytiin läpi perusteita sille, miksi kaupan ala koettiin tämän opinnäytetyön kannalta perustelluksi toimintaympäristövalinnaksi. Koska laadukkaan tutkimuksen tekeminen koko kaupan alalta tai usealta erikoisalalta olisi ollut paitsi hyvin työlästä, myös liian laaja rajauksen näkökulmasta, päädyttiin työssä käsittelemään kultasepäneliikealaa. Perusteet tähän löytyvät alan keskeisestä omaisuusrikollisuudesta. Poliisiammattikorkeakoulun tilastopalvelulle lähetetyn tiedustelun ja sitä seuranneen vastauksen perusteella Suomessa ilmoitettiin vuosina 2009-2014 poliisille vuosittain 8-23 kulta- tai kellosepäneliikkeeseen kohdistettua murtoa tai murron yritystä. Luvut ovat olleet laskussa. Taulukossa 3 on mukailtu Poliisiammattikorkeakoulun taulukkoa.

Taulukko 3: Kulta- ja kellosepänliikkeiden murrot ja murron yritykset Poliisiammattikorkeakoulun tilastopalvelun mukaan (Helenius 2015).

Finanssialan Keskusliiton ”Kohteen murtoriskien arviointi ja suojaustason valinta -ohje 2008” on mainio työkalu kartoittaa tietyn liikkeen riskiä joutua murtovarkauden kohteeksi. Kyseisen julkaisun ovat laatineet FK:n omaisuusrikostoimikunnan jäsenet, jotka edustavat Pohjola Vakuutus Oy:tä, Tapiola-ryhmää, IF Vahinkovakuutusyhtiö Oy:tä sekä Finanssialan Keskusliittoa.

Tässä suojeluohjeessa kohteen murtoriskiarvio rakennetaan arvioimalla kohteessa tapahtuvan vahingon todennäköisyyttä ja seurausta. Todennäköisyys muodostetaan ohjeen mukaan arvioimalla kohteessa saatavilla olevan tavaran tai tuotteen kysyntää sekä kuljetettavuutta ja kerättävyyttä. Kun yhdistetään varkauden todennäköisyys sekä tapahtuman seurausten vakaavuus, saadaan kohteen vaatima suojaustaso (1-4, jossa korkein taso on 4).

<p>Varkauden todennäköisyys</p> <p>ET- erittäin todennäköinen</p> <p>T- todennäköinen</p> <p>E- epätodennäköinen</p> <p>K- kaukainen</p>	<p>Tavaran tai tuotteen kysyntä</p>
---	--

Omaisuu den kuljetta- vuus/kerättävyy s	erittäin kysyty t tuotteet	kysyty t tuotteet	kohtalaisesti kysyty t tuotteet	vähäisen kysynnän tuotteet
erittäin helposti kerättävä	ET	ET	T	E
helposti kerättävä	ET	T	T	E
vaikeasti kerättävä	T	E	E	K
vaikeasti kuljetettava	E	E	K	K

Taulukko 4: Varkauden todennäköisyys

Taulukossa 4 on havainnollistettu varkauden todennäköisyyttä. Aluksi on arvioitu tavar an kysyntä. Ohjeen mukaan kriittisimmässä, erittäin kysytyissä tuotteissa ovat muun muassa kulta, timantit, korut sekä raha, joten on valittu tämä luokka (Ahokas, Karkinen, Mero & Pänkäläinen 2008, 1). Seuraavaksi on arvioitu tuotteiden kerättävyyttä. Toiseksi korkeimman luokan, helposti kerättävän tavar an kuvaus kuuluu seuraavasti: ”yksittäinen liiketila, jossa omaisuus ilman kuljetuspakkauksia” (Ahokas ym. 2008, 2). Perinteisen kultasepä nliikkeen voidaan katsoa kuuluvan tähän luokkaan. Risteyttämällä nämä kaksi arvoa keskenään taulussa, on saatu kultasepä nliikkeen murr on todennäköisyydeksi korkein luokka ”erittäin todennäköinen”.

Vakavuusaste	Seuraukset
Erittäin vakava	Seuraukset yhteiskunnallisesti merkittäviä tai yritystoiminta katkeaa kuukausiksi.
Vakava	Yritys ei kykene toimittamaan tavaraa tai palveluja useaan viikkoon.
Kohtalainen	Yritys kykenee toimittamaan tavaraa tai palveluja asiakkaalle viikon sisällä.
Vähäinen	Häiriö korjattu vuorokauden aikana eikä vahinko saavuta asiakasta.

Taulukko 5: Vahingon seurausten vakavuus

Taulukossa 5 on keskitytty arvioimaan mahdollisia vahingon seurauksia. Mikäli kuvitellaan skenaario, jossa kultasepä nliikkeeseen murtaudutaan onnistuneesti rikkomalla kohteen julkisivun ikkuna tai ovi sekä tuotevitriinit sisällä ja anastettavan omaisuutta tuhansien, kymmenientu-

hansien tai jopa satojentuhansien eurojen arvosta, puhutaan sekä välillisistä että välittömistä vahingoista. Vakuutusyhtiö saattaa korvata välittömät vahingot kuten omaisuuden rikkoutumiset ja menetykset, mutta esimerkiksi joulusesongin alla tapahtuva rikos voi aiheuttaa huomattavia ansionmenetyksiä liikkeen väliaikaisen sulkemisen, tavarantoimituksen loppumisen ja maineen tahriintumisen muodossa. Muun muassa rikostutkinnasta, vahingonkorvausprosessista, yrityksen varallisuudesta ja tavarantoimittajista riippuen, on hyvin mahdollista, että anastetun omaisuuden tilalle ei saada viikkoihin uusia tuotteita, jolloin luokittelussa on päädytty toiseksi vakavimpaan tasoon ”vakava - yritys ei kykene toimittamaan tavaraa tai palveluja useaan viikkoon”.

Suojaustaso 4 -erittäin korkea 3 -korkea 2 -keskimääräinen 1 -alhainen	Vahingon seurausten vakavuus (taulukko 5)			
Varkauden todennäköisyys (taulukko 4)	Erittäin vakava	Vakava	Kohtalainen	Vähäinen
erittäin todennäköinen (ET)	4	4	3	3
todennäköinen (T)	4	3	3	2
epätodennäköinen (E)	3	2	2	1
kaukainen (K)	2	1	1	1

Taulukko 6: Suojaustaso

Taulukossa 6 on risteytetty varkauden todennäköisyys (”erittäin todennäköinen”) sekä vahingon seurausten vakavuus (”vakava”) ja saatu kohteen vaatima suojaustasoluokka. Tässä kyseisessä tapauksessa tämä luokka olisi 4, joka vastaa kriittisintä, ”erittäin korkeaa” suojaustasoa. Tämän tason kohteessa oletetaan murtautujien omaavan kyvyn ja resurssit murron yksityiskohtaiseen suunnittelemiseen ja täydellisen valikoiman laitteita rikoksen toteuttamiseen. Kohteessa tulisi toteuttaa riittävät rakenteelliset ja toiminnalliset suojaustoimenpiteet vastaamaan tämän suojaustaso vaatimuksia (Ahokas ym. 2008, 1 & 4). Taulukoissa 3, 4 ja 5 on

mukailtu FK:n julkaisun (Kohteen murtoriskien arviointi ja suojaustason valinta -ohje 2008) vastaavia taulukoita.

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä luvussa avataan tutkimuksen keskeiset suuntauokset, strategiat sekä menetelmät. Lisäksi pureudutaan näiden valintojen perusteltavuuteen tämän opinnäytetyön kannalta. Keskeisten termien kuvaukset antavat työlle tieteellisen pohjan. Opinnäytetyö on tutkielmatyyppinen ja suuntaukseltaan kvalitatiivinen (laadullinen) tutkimus. Työn lajiksi valittiin tapaustutkimus (case-tutkimus) ja tutkittavien perusjoukon otokseksi Helsingin keskusta-alueen tietoisesti valittujen kultasepäntuotteiden edustajat. Aineiston hankintamenetelmänä käytettiin haastattelua; tarkemmin määriteltynä puolistrukturoitua teemahaastattelua. Aineiston analysointimenetelmänä käytetään teemoittelua. Ennen näitä osioita esitellään kuitenkin eräs sumusuojausjärjestelmä tuoteteknisellä tasolla sekä käsitellään muutamia autenttisia tapauksia, joissa sumusuojausjärjestelmä on ollut käytössä.

4.1 Sumusuojausjärjestelmä

Tässä luvussa esitellään Fog Bandit:n sumusuojausjärjestelmä. Luvun tarkoituksena on antaa lukijalle perustiedot opinnäytetyön aiheena olleen sumusuojausjärjestelmän toiminnollisuudesta ja teknisistä ominaisuuksista. Huomioitavaa on, että haastatteluissa käsiteltiin sumusuojausta yleisesti eikä tätä kyseistä laitetta.

Fog Bandit 240DB V3 -merkkinen sumusuojausjärjestelmä fyysisiltä mitoiltaan 270 millimetriä leveä, 365 millimetriä korkea ja 255 millimetriä syvä. Järjestelmä painaa käyttökuntoon asennettuna noin 35 kilogrammaa. Sähkökatkotilanteessa laite pysyy toimintakuntoisena varavirralla vähintään kaksi tuntia. Generaattorin toimintaviive hälytyksen ja sumun purkautumisen välillä on 0,1 sekuntia. Sumu voi purkautua joko 60 asteen kulmassa laitteesta tai suoraan eteenpäin. (Bandit 240DB V3 technical specification.)

Tuote vapauttaa sumuainetta ympäristöönsä 28 kuutiometriä sekunnissa 16 baarin paineella jättäen altistumisalueen näköetäisyydeksi 25 senttimetriä. Laite voi purkaa sumua enimmillään 18 sekunnin ajan. Yksi tuote riittää suojaamaan 504 kuution vetoisen tilan. Isompiin tiloihin voidaan asentaa useampia laitteita. Järjestelmä vaatii kylmissä olosuhteissa 50 minuutin lämmitysajan. Tuote toimii +0 ja +50 asteen välillä. Järjestelmän lämpöhukka voi olla korkeimmillaan 40 wattia tuntia kohden. (Bandit 240DB V3 technical specification; Fog Bandit Products 2015.)

Generaattorin HY-3 -säiliöön mahtuu 1,4 litraa sumunestettä. Järjestelmä toimii 208-240 VAC -virransyötöllä ja 50-60 Hz toimintataajuudella. Laitteen keskimääräinen virrankulutus on 40 W tunnissa. Järjestelmään voidaan liittää erilaisia lisäosia kuten paniikkipainikkeita, äänitalentimia tai DNA:n merkitsemisominaisuus, joka jättää jäljen sumulle altistuneiden henkilöiden ihoon. (Bandit 240DB V3 technical specification; Fog Bandit Complimentary Products 2015.)

Fog Bandit kertoo, että heidän laitteensa on ollut markkinoilla lähes kaksikymmentä vuotta eikä laitteen käytöstä ole tuona aikana ilmennyt haittaa terveydelle tai ympäristölle. Merkittävimpänä syynä tähän yhtiö pitää sitä, että synnyttääkseen tuhat litraa sumua, tarvitsee järjestelmä vain yhden millilitran vesiseoksesta ja elintarvikekäyttöön tarkoitettua glykolista valmistettua sumunestettä. Laitteen käyttämä sumuaine on sertifioitu täyttämään Euroopan sisäilmasäännökset ja se on täysin turvallista hengitettynä. (Frequently Asked Questions 2015.)

4.2 Sumusuojausjärjestelmän teho käytännössä

Vaikka sumusuojausjärjestelmä on Suomessa verrattain vähän tunnettu järjestelmä, on sitä käytetty muualla maailmassa onnistuneesti vuosikausia. Tässä luvussa esitellään muutamia autenttisia käyttötapauksia julkisessa jaossa olevien valvontakameratallenteiden pohjalta. Materiaali on kerätty Youtube-videopalvelusta. Osion tarkoituksena on tuoda opinnäytetyön kontekstiin käytännönläheinen lähestymisnäkökulma.

Ensimmäinen video on Concept Smoke Screen:n julkaisema. 20.1.2011 Wiganissa, Iso-Britanniassa neljä naamioitunutta henkilöä juoksee sisään kultasepäntuokkeseen. Kolme ryöstäjästä alkaa välittömästi särkeä tuotevitriinejä vasaroilla ja yksi jää ovelle vahtiin. Sumusuojausjärjestelmä aktivoituu sekunneissa ja tekijät poistuvat liikkeestä silmin nähden tyhjin käsin. Koko ryöstö oli ohi 15 sekunnissa. (Smoke Screen - fighting back on the High Street 2011.)

Toinen video on Protect Fog Cannonin julkaisema. Meksikossa sijaitsevaan tietokoneoliikkeeseen astuu sisään mieshenkilö ja toinen mies jää ovelle vahtiin. Liikkeeseen sisään tullut henkilö kävelee liikkeen työntekijän eteen ja vetää melko pian esiin käsiaseen ja osoittaa tällä työntekijää. Tämän jälkeen työntekijä laukaisee sumusuojausjärjestelmän manuaalisesti painiketta painamalla. Sumusuojausjärjestelmä käynnistyy kahdessa sekunnissa ja molemmat miehet poistuvat välittömästi paikalta. Omaisuutta ei anastettu eikä kukaan vahingoittunut. (Attempt of robbery in Mexico stopped due to PROTECT fog security 2012.)

Kolmas video on Protect Fog Cannonin julkaisema. 24.10.2013 tallennetusta valvontakameratallenteesta näkyy, kun henkilöauto peruuttaa kiihdyttäen neljä kertaa liikkeen näyteikkunaa päin. Ajoneuvon ulkopuolella näkyy kahden henkilön toimivan yhteistyössä kuljettajan kanssa ja muun muassa viittovan elein kuljettajaa peruuttamaan uudelleen liikettä päin. Sumusuojausjärjestelmä on aktivoitunut murron käynnistymisen aikana ja sumua voi havaita liikkeen ulkopuolella alle kymmenessä sekunnissa ensimmäisestä törmäyksestä. Tekijät poistuvat paikalta tämän jälkeen astumattakaan liikkeeseen sisään. (Pile driver attempt - PROTECT Fog Security ruins the burglary plan 2013.)

Neljäs video on EcoSensa RFID:n julkaisema. Tallenteesta näkyy, kun vuonna 2010 kaksi miestä murtautuu kahvilaan liikkeen etuoven kautta. Sumusuojausjärjestelmä käynnistyy, kun henkiöt ovat päässeet tiloihin sisään. Tekijät suuntaavat peremmälle liikkeeseen, mutta poistuvat alle 20 sekunnin kuluttua sumun levitessä kahvilan sisällä. Muutamaa vuorokautta myöhemmin kaksi henkilöä särkee saman kahvilan etuoven ikkunan. Toinen mies kipuaa ikkunasta liikkeeseen sisään ja suuntaan peremmälle, mutta palaa noin kymmenen sekunnin kuluttua sumun täyttäessä kahvilan. Näiden tapausten jälkeen liikkeen omistaja investoi akustisiin sensoreihin. Kolmas murtoyritys tapahtui kolmen viikon sisällä edellisistä. Tällöin kolme henkilöä yritti murtautua liikkeeseen jälleen samasta ovesta, mutta tällä kertaa sumusuojausjärjestelmä aktivoitui jo liikkeen julkisivuun kohdistuneista iskuista. Tekijä poistuvat ripeästi paikalta havaitessaan sumusuojauksen aktivoitumisen, eivätkä tällä kertaa edes menneet liikkeeseen sisään. Kaikkien kolmen tapauksen kohdalla tekijät poistuivat paikalta ilman havaittavaa murtoaalista. (Actual CCTV Footage of Fog Cannon Security in Action 2013.)

Viides video on Protect Fog Cannonin julkaisema. Selvästi yöaikaan sijoittuvassa valvontakameratallenteessa näkyy, kun pelihalliin tunkeutunut mies alkaa vetää peliautomaattia seinästä pois päin. Sumusuojausjärjestelmä aktivoituu noin kolmessa sekunnissa ja mies poistuu välittömästi paikalta. (Fog security forces the the burglar out of a gaming hall 2011.)

Kuudes video on Fog Bandit UK:n julkaisema. Tallenteesta näkee neljän naamioituneen ryöstäjän juoksevan kultasepänilikkeeseen. Tekijät alkavat särkeä tuotevitriinejä vasaroita ja lekoja käyttäen. Sumusuojausjärjestelmä alkaa levittää sumua alle kymmenessä sekunnissa ja tekijät poistuvat paikalta tyhjin käsin. (Fog Bandit -security fog NOT security smoke - Jewelers Robbery LIVE CCTV 2012.)

Seitsemäs video on Fog Bandit UK:n julkaisema. Videosta näkee, kun 10.7.2012 naamioitunut mies astuu sisään kultasepänilikkeeseen. Mies astelee suoraan erään tuotevitriinin eteen ja alkaa välittömästi särkeä vitriiniä vasaralla. Mies kerää hyllystä joitakin tuotteita käteensä, kunnes sumusuojausjärjestelmä laukeaa noin kolmessa sekunnissa. Tekijä poistuu liikkeestä ripeästi tämän jälkeen. (Fog Bandit - Jewelers 'Smash & Grab' Robbery Stopped 2014.)

4.3 Kvalitatiivinen tutkimus

Tämän opinnäytetyön tutkimussuuntauksena käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Merkittävimpänä perusteena tälle valinnalle oli se, että kun tutkimuskysymyksessä kysytään kohteen ”kiinnostavuutta” on sitä huomattavasti antoisampaa tutkia laadullisesti kuin määrällisesti. Lisäksi tutkittava aihe ei ole erityisen tunnettu, joka vahvistaa kvalitatiivisen suuntauksen etuja tässä kyseisessä työssä.

Metsämuurosen (2001, 14) mukaan laadullinen tutkimus soveltuu hyvin tilanteisiin, joissa ollaan kiinnostuneita enemmän tapahtumien ja toimijoiden yksityiskohtaisista rakenteista kuin yleisluontoisesta jakaantumisesta. Myös luonnollisten tilanteiden tutkimiseen Metsämuuronen suosittelee laadullista tutkimusmenetelmää. Lisäksi sellaisten ilmiöiden syys-seuraussuhteiden tutkiminen, joka ei ole mahdollista kokeellisella tutkimisella, ovat usein paremmin toteutettavissa kvalitatiivisella tutkimuksella. (Metsämuuronen 2001, 14.)

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 161) mielestä kvalitatiivisen tutkimuksen perusajatuksena on todellisen elämän selittäminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta tulisi tarkastella niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista, eikä sitä tule jakaa umpimähkäisesti osiin. Tutkimuksessa tulee huomioida myös arvolähtökohdat, mikä auttaa ymmärtämään paremmin tutkittua ilmiötä. Lähtökohtaisesti kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään enemmän ilmentämään tai löytämään faktoja kuin vahvistamaan entuudestaan tunnettuja väitteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kokoamaan aineistoa todellisista tilanteista. Tutkimuksessa käytetään ensisijaisesti ihmistä tiedon hankintaan ja suositaan tutkijan omia havaintoja sekä keskusteluita mittausvälineiden sijaan. Tapauksia tulisikin käsitellä ainutlaatuisina ja aineiston tulkinta toteuttaa sen mukaan. Tutkija pyrkii paljastamaan ennalta odottamattomia asioita, joten hypoteesien tai teorian testaaminen eivät ole keskeisiä. Tärkeätä on aineiston yksityiskohtainen ja monipuolinen tarkastelu. Tutkimussuunnitelma kehittyy ja muotoutuu tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Tuomen ja Sarajärven (2002, 19) mukaan laadullisen tutkimuksen eräs merkittävä peruskulmakivi on havaintojen teoriapitoisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että yksilön tutkittavalle ilmiölle antavat merkitykset ja käsitykset sekä tutkimusvälineet vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Näin ollen kaikki tutkittu tieto on subjektiivista tutkijan päättäessä tutkimusasetelmasta henkilökohtaisen ymmärryksensä mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 19.)

Hirsjärven ym. (2009, 164) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään suosimaan sellaisia laadullisia menetelmiä aineiston keruuseen, joissa tutkittavien näkökulma ja käsitykset pääsevät kuuluville. Mahdollisia vaihtoehtoja ovat muun muassa osallistuva havainnointi, teema-haastattelu sekä ryhmähaastattelu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota tutkimuksen kohteena olevan ryhmän valintaan. Kohdejoukon on oltava tarkoituksenmukainen ja perusteltu tutkimuksen kysymyksenasettelun näkökulmasta katsottuna. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Kvalitatiivisella tutkimuksella on hyvin monta eri merkitystä. Psykologiassa, sosiologiassa, kasvatustieteessä ja antropologiassa laadullisella tutkimuksella on omat perinteensä. Yhteiskuntatieteissä on käytetty yli neljäkymmentä eri nimikettä kvalitatiivisen tutkimuksen lajeista. (Hirsjärvi ym. 2009, 162.)

Alasuutari (2011, 39-44) esittää, että laadullisella tutkimuksella on kaksi vaihetta: havaintojen pelkistäminen sekä arvoituksen ratkaiseminen. Nämä vaiheet voidaan erottaa analyytisesti, mutta käytännössä ne kytkeytyvät aina toisiinsa. Havaintojen pelkistämässä aineistoa käsitellään ainoastaan tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta kiinnittäen huomiota siihen, mikä on kysymyksenasettelun ja teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaista. Näin ollen aineisto pelkistyy hallittavammaksi kokonaisuudeksi. Karsimista jatketaan yhdistämällä erillisiä raakahavaintoja yhteisten piirteiden perusteella harvempien havaintojen ryhmäksi. Toisessa vaiheessa - arvoituksen ratkaisemisessa - käytettävissä olevien vihjeiden ja tuotettujen johtolankojen pohjalta luodaan merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari 2011, 39-44.)

Metsämuurosen (2001, 13-15) mukaan kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimusote eroavat toisistaan hyvin monessa suhteessa. Esimerkiksi tutkimusmetodien osalta kummassakin metodologiassa voidaan käyttää samoja metodeja, mutta ne niiden sisällöt eroavat. Esimerkkinä mainittakoon haastattelu, joka kvalitatiivisessa tutkimuksessa suunnataan valikoiduille yksilöille tai ryhmille, kun taas kvantitatiivisessa tutkimuksessa otos valitaan satunnaisesti. (Metsämuuronen 2001, 13-15.)

4.4 Tapaustutkimus

Tapaustutkimus on yksi laadullisen tutkimuksen alalajeista. Se tunnetaan myös nimellä case study (Kananen 2013, 30). Ojasalon, Moilasen ja Ritalahden (2014, 52-53) mukaan se on tunnettu tutkimusstrategia, jossa tutkitaan tiettyä tapausta (casea). Tämä voi olla esimerkiksi yritys, prosessi tai tuote. Tapaustutkimus saattaa suuntautua useampaan kuin vain yhteen tapaukseen, mutta kohde tulee ymmärtää kokonaisuutena. Sillä saadaan tietoa ajanmukaisesti-

ta ilmiöstä luonnollisessa ympäristössään. Tapauksen tutkinnassa huomioidaan ajalliset, paikalliset ja sosiaaliset yhteydet ja tilanteet. Kehittämistyössä pyritään tuottamaan uutta informaatiota kohteen toiminnan tukemiseksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 52-53.)

Tapaustutkimuksessa pyritään tuottamaan yksityiskohtaista ja syvällistä tutkimustietoa kyseisestä tapauksesta. Näin ollen sen sijaan, että yritettäisiin saada selville laajasta kohteesta hieman, onkin tärkeämpää saada runsaasti tietoa suppeasta joukosta. Case-tutkimus tarjoaa kokonaisvaltaisen ja verrattain syvällisen tutkimusstrategian, jossa pyritään antamaan tiettyyn ilmiöön syvällinen ja laadukas kuvaus. Tapaustutkimus pyrkii monesti vastaamaan kysymyksiin ”miksi” tai ”miten”. Tapaustutkimuksessa voidaan käyttää menetelminä esimerkiksi kyselyä, erilaisia haastatteluja sekä havainnointia. (Ojasalo ym. 2014, 52-55; Kananen 2013, 28.)

Tämän työn tutkimusstrategiaksi tapaustutkimus valittiin muutamasta syystä. Ensimmäkin lopputuloksena saadut tutkimustulokset vastaavat kysymyksiin ”miksi tutkimuksen aiheena oleva järjestelmä kiinnostaa / ei kiinnosta...” sekä ”miten tutkimuksen aiheena oleva järjestelmä kiinnostaisi enemmän” ja antavat asianomaisille organisaatioille näin ollen mahdollisuudet toimintansa kehittämiseen. Toiseksi tutkimuksen tapaus oli selkeä rajata Helsingin keskusta-alueen kultasepäntuotantoon. Kolmanneksi koska lähtökohtana ei ole mitään tiettyä ongelmaa eikä lopputuotokseksi kaavalla mitään konkreettista ratkaisua / kehitystoimintaa, ei tutkimuksen tekijä näe mielekkääksi toteuttaa toiminnallista tutkimusta.

4.5 Teemahaastattelu

Tiedonkeruumenetelmänä haastattelu erottuu ainutlaatuisuudellaan siinä, että haastattelutilanteessa tutkija ja haastateltava ovat suorassa sanallisessa vuorovaikutuksessa. Tämän merkittävimpänä etuna on aineiston keräämisen joustavuus. Aiheiden järjestystä voidaan vaihdella ja vastauksia tulkita enemmän kuin monessa muussa menetelmässä. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelua on perinteisesti käytetty päämenetelmänä. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-205.)

Hirsjärven ym. (2009, 205-206) mukaan haastattelun valintaa tutkimuksen menetelmäksi voidaan perustella muun muassa sillä, että ihmisen kykyä luoda asioille merkityksiä, halutaan hyödyntää. Haastattelun valintaa tutkimusmenetelmäksi puoltaa myös tieto siitä, että tutkittava alue on vähän kartoitettu tai että tutkimuksessa halutaan säilyttää mahdollisuus lisäkysymyksille ja vastausten perustelemisille. Nämä kolme tekijää vaikuttivat suurelta osin siihen, että tässäkin opinnäytetyössä aineisto kerättiin haastatteluin. Haastattelun heikkouksina voidaan nähdä menetelmän käyttöön kuluva aika (suunnittelu, harjoittelu, haastattelutilanne ja analysointi), haastattelutilanteen mahdollinen pelottavuus tai jännittävyys haastateltavan

näkökulmasta sekä haastateltavien taipumus jakaa sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 205-206.)

Teemahaastattelussa oleellisinta on se, että haastattelu etenee tiettyjen teemojen mukaan eikä niinkään yksittäisten kysymysten. Tässä haastattelutyypissä huomioidaan, että haastateltavien tulkinnat sekä heidän vastauksissaan asioille tarjoamat merkitykset ovat huomattavia. Myös vuorovaikutuksen rooli merkitysten synnyssä on tärkeä tiedostaa. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 48.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2014, 48) mukaan teemahaastattelu muistuttaa muodollisesti enemmän strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua. Tämä siksi, että teemahaastattelussa ei käytetä strukturoidulle haastattelulle tyypillisiä kysymysten muodon ja järjestyksen tarkkuutta. Se ei menetelmänä ole kuitenkaan niin vapaamuotoinen kuin syvähaastattelu. Puoli-strukturoidun menetelmän teemahaastattelusta tekee se, että haastattelun teema-alueet ovat kaikille samat. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 48.)

Teemahaastattelun valintaa tässä työssä puolsi se, että haastateltavia ei haluttu sitoa tiukasti strukturoituun haastattelurunkoon, koska aihe ei ole yleisesti tunnettu. Näin ollen voidaan saada paljon sellaista relevanttia aineistoa, jota ei olisi saatu esimerkiksi strukturoidulla kyseilyhaastattelulla. Toisaalta ei haluttu lähteä täysin avoimeen haastatteluun, koska tällöin pelkona olisi ollut, että konteksti saattaa kadota ja keskustelu ajautua esimerkiksi muihin turvajärjestelmiin.

4.6 Sisällönanalysointi: teemoittelu

Kun riittävä määrä haastatteluita on suoritettu ja aineisto kerätty, seuraa aineiston analysointivaihe. Tämä työvaihe on tutkimuksen onnistumisen kannalta keskeinen, koska tässä vaiheessa tutkija pyrkii saamaan vastauksia tutkimukselle alun alkaen asetettuihin kysymyksiin ja yltämään näin ollen tavoitteisiin. Ennen päätelmien tekemistä joudutaan monesti tekemään esitöitä, joihin voi kuulua tietojen tarkastamista, tietojen täydentämistä sekä aineiston järjestämistä. (Hirsjärvi ym. 2009, 221-222.)

Analyysitavat ovat jaettavissa karkeasti kahteen ryhmään: selittämiseen sekä ymmärtämiseen pyrkiviin lähestymistapoihin. Aineiston analysointiin on olemassa useita menetelmiä. Näitä ovat esimerkiksi tyypittely, teemoittelu, diskurssianalyysi, sisällönerittely sekä keskusteluanalyysi. Valitun metodin tulee antaa paras vastaus asetettuun tutkimusongelmaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.)

Huomioitavaa on, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa saatetaan joutua analysoimaan pitkin prosessia eikä vain yhdessä vaiheessa. Kuitenkin nyrkkisääntönä analysointi tulisi suorittaa mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen. Analysoinnin jälkeen tulokset tulisi vielä selittää ja tulkita lukijalle. (Hirsjärvi ym. 2009, 221-224 & 229.) Tässä opinnäytetyössä käytettiin teemoittelua, koska se vastaa analysointimenetelmänä ominaisuuksiltaan parhaiten juuri tämän tutkimuksen tarpeisiin.

Teemoittelussa etsitään tekstimassasta keskeisiä yhdistäviä tai niitä erottavia tekijöitä. Teemoittelu on luonnollinen metodivalinta esimerkiksi teemahaastatteluaineiston analysoimiseen. Teemahaastatteluissa noudatetaan tiukasti etukäteen päätettyjä teemoja, joten nämä teemat löytyvät tavallisesti kaikista haastatteluista. Analyysissä voidaan kuitenkin löytää myös kokonaan uusia kiinnostavampia teemoja, jotka tutkija voi kokea mielekkäämmiksi lopputuloksen kannalta kuin haastattelurungossa esitetyt. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemojen kokoamisessa on mahdollista hyödyntää tukena kvantifiointia ja/tai koodausta. Kun aineistoa luokitellaan teemoittain, jokaisen teeman yhteyteen kerätään esimerkiksi jokaisesta haastattelusta kohdat, joissa kyseinen teema esiintyy. Tämä voidaan toteuttaa käsin, leikkaamalla tiettyyn teemakategoriaan kuuluvat tekstiosuudet niin kutsuttuun teemakortistoon tai nykypäivänä yleisemmin tekstinkäsittelyohjelmien avulla. Jälkimmäisessä tapauksessa etuna on se, että samat lainaukset voidaan sijoittaa helpommin useaan eri teema-alueeseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimusraportissa voidaan käyttää teemojen esittelyn kohdalla erilaisia sitaatteja aineistosta. Näiden ”näytepalojen” tarkoituksena on todistaa lukijalle, että tutkijan käytössä on todella ollut aineisto, johon analyysi pohjautuu. Yleisesti ottaen sitaattien käyttöä tulisi harkita aina tarkkaan - jokaiselle lainaukselle tulisi löytyä vahva peruste ja tarve. Vaarana sitaattien liiallisessa käytössä on, että tutkijan kommentointi ja kytkennät teoriaan jäävät taka-alalle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5 Tulokset

Tutkimusta varten toteutetut teemahaastattelut suoritettiin helmikuun 2015 aikana. Haastattelut kestivät tavallisesti viidestätoista minuutista puoleen tuntiin. Vaikka haastatteluista olisi saanut melko vaivattomasti huomattavasti pidempikestoisiakin, haluttiin kunnioittaa haastateltavia heidän antaessa haastattelut työpäiviensä aikana. Ensimmäinen haastattelu toteutettiin testikierroksena. Tämä tarkoitti sitä, että tutkija analysoi haastattelurungon toimivuutta ja teemojen tai kysymysten mahdollisia ongelmia ja heikkouksia. Tutkija teki testikierroksen

jälkeen kuitenkin johtopäätöksen, että loput haastattelut voitaisiin suorittaa vastaavalla kaavalla kuin ensimmäinen oli suoritettu. Haastattelurunko löytyy tämän raportin liitteestä 1.

Haastateltavia ei valittu satunnaisesti vaan valinnat tehtiin osittain tutkijan omakohtaisen kiinnostuksen ja osittain Suomen kultaseppien liiton antamien suositusten pohjalta. Valintaperusteina käytettiin esimerkiksi kultasepänliikkeen sijaitsemista Helsingin keskusta-alueella. Lisäksi pyrittiin löytämään fyysisesti kadunvarrella eikä kauppakeskusympäristössä sijaitsevia kohteita. Tavoitteena oli myös saada eri turvatason omaavien liikkeiden edustajia haastateltaviksi. Turvatasoon vaikuttaa merkittävästi liikkeen myyntiartikkelien arvo, joten suuntaa antavien luokitteluja pystyttiin tekemään julkisen tiedon pohjalta. Mahdollisuuksien mukaan pyrittiin myös löytämään sekä sellaisia toimijoita, joiden tiedetään joutuneen murron tai murron yrityksen kohteeksi että sellaisia, joista tätä tietoa ei ollut.

Haastatteluista sovittiin jokaisen haastatellun kanssa kasvotusten paikan päällä liikkeessä. Tutkija lähetti ensiksi haastattelukutsut sähköpostitse, mutta nämä viestit eivät johtaneet yhteenkään haastatteluun. Jalkautuminen liikkeisiin osoittautui erinomaiseksi ratkaisuksi, kun näin toimien haastattelu järjestyi useammin kuin joka toisella yrittämällä. Kahdessa haastattelutilaisuudessa vastauksia saatiin kahdelta liikkeen edustajalta, mutta muuten kyseessä oli yhden henkilön haastattelu.

Aiheen arkaluonteisuudesta johtuen haastatelluille annettiin mahdollisuus suorittaa haastattelu täysin anonymisti ja korostettiin muutoinkin haastattelun luottamuksellisuutta. Merkittävä osa haastatelluista halusi esiintyä nimettömänä ja tunnistamattomana, joten tutkija teki yhdenmukaisuuteen perustuen päätöksen olla käyttämättä yhteystietoja niidenkään vastaajien osalta, jotka tähän olisivat suostuneet. Haastattelija oli varustautunut Laurea-ammattikorkeakoululta saadulla nimikyltillä. Mikäli haastateltava pyysi, todisti tutkija henkilöllisyytensä tai otti yhteyttä opinnäytetyöohjaajaansa haastateltavan läsnä ollessa. Näin olleen vastaajat pystyivät sulkemaan pois haastattelijan mahdollisen epärehellisen tarkoituspörrän.

Suurin osa haastatteluista nauhoitettiin sanelukoneella materiaalin myöhempää tarkastelua varten - haastatellun tähän suostuessa. Tämä valinta osoittautui erinomaisen tärkeäksi, jotta haastattelutilanteessa tutkija pystyi keskittämään huomion tilaisuuden luistavaan etenemiseen, jatkokysymyksiin sekä haastattelun keston kontrolloimiseen tarkkojen vastausten kirjaamisen sijaan. Haastateltavien työnimikkeet olivat useimmiten toimitusjohtaja, yrittäjä, myymäläpäällikkö tai myyjä/asiantuntija. Haastattelut suoritettiin joko haastateltavan edustaman liikkeen tiloissa tai liikkeen läheisyydessä haastateltavan toiveiden mukaisesti.

Suurimpina tutkijan havaitsemina haastattelutilanteen haasteina koettiin haastateltavien mahdollisuus antaa niin kutsuttuja sosiaalisesti suotavia vastauksia. Tällä tarkoitetaan Hirsjärven ym. (2009, 206) mukaan sitä, että haastateltava haluaa esiintyä haastattelussa ”hyvänä kansalaisena”. Lisäksi haastatteluissa vaarana olivat ohjailevat kysymysasettelut, joita pyrittiin välttämään. Haasteena tässä kohtaa oli se, että tutkija ei ennakolta tiennyt, kuinka paljon haastateltavalla on tietoa aiheesta. Haastatteliija saattoi kysymykseen vastaamisen jälkeen selventää haastateltavalle jotakin aihekohtaista asiaa niin, että se ei enää vaikuttanut vastaukseen, mutta lisäsi mahdollisesti tilaisuuden vuorovaikutteisuutta sekä haastateltavan ja haastattelun välistä luottamusta. Kyselyyn verrattuna puolistrukturoidun teemahaastattelun ehdottomaksi eduksi tutkija koki haastateltavan luottamuksen voittamisen ja matalan kynnyksen antaa perusteltuja vastauksia. Lisäksi mahdollisuus pyytää haastateltua selvittämään vastauksiaan rikastutti lopputulosta.

Haastatteluista tehtiin tarkemmat muistiinpanot haastatteluiden jälkeen Microsoft Word -ohjelmaa hyväksi käyttäen. Tämän jälkeen vastaukset koottiin yhteen teemoittain ja analysoitiin merkittävimmät yhtäläisyydet haastatteluiden välillä. Vastausten analysoinnissa tutkija joutui ajoittain tulkitsemaan tarkkaan vastausten tarkoitusta, mutta suuria haasteita tässä ei kuitenkaan syntynyt. Tässä raportissa on käytetty lainauksia joistakin vastaajien kommenteista. Lainausten asiasisältö on pyritty pitämään alkuperäisenä, mutta luettavuuden vuoksi lainauksia on hieman muotoiltu alkuperäisestä haastattelutilanteesta.

Haastattelut jaettiin viiteen ennalta määritellyyn teemaan, jotka olivat kaikissa haastatteluissa samat. Näiden teemojen alle muotoiltiin alakysymyksiä, jotka saattoivat kuitenkin vaihdella tilanteen mukaan. Esimerkiksi vastaajan, jonka edustaman yrityksen käytössä on jo sumusuojausjärjestelmä, kysymykset erosivat vastaajasta, jolla ei järjestelmästä kokemuksia ollut. Teemat ja kysymykset pohjautuivat teoreettiseen viitekehykseen (luku 2), mistä ne olivat muotoiltu empiirisesti mitattavaan muotoon.

Hirsjärvi ym. (2009, 182) määrittelevät kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytettävän saturaation käsitteen tarkoittavan tiettyä kylläisyyttä ja riittävyttä kerätyn tutkimusaineiston suhteen. Tutkimusta aloitettaessa on usein mahdotonta sanoa, kuinka paljon haastatteluja tarvitaan, jotta aineisto olisi riittävä. Kun samat vastaukset alkavat toistua haastatteluissa eikä uutta tietoa enää juuri saada, on saturaatio tapahtunut. (Hirsjärvi ym. 2009, 182). Tässä opinnäytetyössä tutkija koki saturaation toteutuneen kahdeksan haastattelun jälkeen.

5.1 Järjestelmän tunnettuus

Ensimmäisenä haastattelurungon teemana oli järjestelmän tunnettuus. Tässä osiossa mitattiin kuinka hyvin haastateltavat tuntevat sumusuojausjärjestelmän entuudestaan. Lisäksi pyrittiin

selvittämään, oliko vastaajille yritetty myydä laitetta tai oliko heillä sellainen liiketiloihin asennettuna.

Näiden vastausten yhteenvedona voidaan todeta, että kaikissa haastatteluissa vastaaja joko tiesi sumusuojausjärjestelmän toimintaperiaatteen tai osasi arvata sen suurin piirtein oikein. Järjestelmästä oli saatettu kuulla esimerkiksi messuilta, myyjältä tai oman liiketoiminnan kautta. Termi sumusuojaus vaikutti olevan vieraampi kuin itse laite - moni puhui laitteesta esimerkiksi savukoneena.

Selvisi myös, että kahdeksasta haastatellusta kolmen liiketiloissa on jo sumusuojausjärjestelmä. Näillä haastateltavilla oli keskimääräistä parempi tuntemus järjestelmästä. Viidestä vastaajasta, joilla ei järjestelmää vielä ollut, vain yksi muisti, että heille olisi mahdollisesti yritetty myydä kyseistä laitetta.

5.2 Rikoksantorjunta: kohteen saavuttamisen vaikeuttaminen

Toisena haastatteluteemana käytettiin rikosten tilannetorjunnasta tuttua kohteen saavuttamisen vaikeuttamisen näkökulmaa. Osiossa pyrittiin selvittämään vastaajan mielipiteitä, käsitteitä ja kokemuksia murtovarkausriskistä sekä liikkeen murtohistoriasta. Lisäksi esitettiin kysymyksiä liittyen vastaajan uskomuksiin sumusuojausjärjestelmän tehokkuudesta sekä muiden perinteisempien turvallisuusjärjestelmien riittävydestä.

Vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia. Lähes jokainen (7/8) vastaaja koki yöaikaisen murron merkittäväksi riskiksi juuri heidän liikkeensä toiminnan kannalta. Puolet vastaajista kertoi heidän liikkeeseensä kohdistuneesta murrosta tai murron yrityksestä. Eräs vastaajista kommentoi kysymystä murtohouhusta seuraavasti:

”Se on varmaan se meidän ensimmäinen uhka, että siihen pääasiallisesti varaudutaan (Yritys X 2015).”

Sumusuojausjärjestelmän osalta myös melkein jokainen (7/8) vastaaja uskoi laitteen olemassaolosta varoittavien kylttien tai muiden merkintöjen ennaltaehkäisevän rikoksia. Yhtä suuri osa vastaajista arvioi murtovarkauden keskeytyvän ainakin osassa tapauksista, mikäli sumusuojausjärjestelmä kytkeytyisi päälle teon aikana. Osa vastaajista myös eritteli murtovarkaat eri kategorioihin ja kertoi ammattilaisten toimintatapojen eroavan ratkaisevasti amatöörien teoista. Ammattilaisten uskottiin olevan huomattavan suunnitelmallisia, varautuneita ja rationaalisia kun taas amatöörien, kuten narkomaanien ei uskottu välittävän esimerkiksi varoitustarpeista. Suurin osa (6/8) vastaajista kuitenkin oli sitä mieltä, että perinteiset turvallisuusjär-

jestelmät kuten rikosilmoitin- ja kameravalvontajärjestelmät sekä vartijakutsupainikkeetkin riittävät takaamaan hyväksyttävän turvallisuustason.

5.3 Käytännöllisyys

Kolmannen teema-alueen aiheena oli sumusuojausjärjestelmän käytännöllisyys. Tämä alue jakautui käytännössä vielä kahteen alateemaan. Näiden osioiden kysymykset käsittelevät laitteen aktivointimenetelmiä sekä järjestelmän mahdollisia ei-toivottuja seurauksia ja vaikutuksia.

Parhaimmaksi menetelmäksi käynnistää sumusuojausjärjestelmä koettiin painike, jolla esimerkiksi henkilökunta voisi halutessaan aloittaa sumusuojauksen. Tämä koettiin käyttökelpoiseksi ratkaisuksi liki jokaisen (7/8) haastatellun vastauksessa. Rikosilmoitin- tai kameravalvontajärjestelmiin integroidun sumusuojauksen koettiin lähes jokaisessa (7/8) haastattelussa olevan riskialtista, turhaa tai epävarmaa. Yksittäisissä vastauksissa ehdotettiin muun muassa järjestelmän aktivoimista matkapuhelimella tai yleisesti etäyhteydellä. Liikkeen julkisivuun kuten ikkunoihin tai oviin asennettujen sensorien vuoksi laitteen aktivoituminen koettiin useimmiten (6/8) huonoksi tai turhaksi ratkaisuksi. Perustelut liittyivät monesti virheellisiin hälytyksiin, kuten eräs haastateltu totesi:

”Mä koen, että siinä on helpompi joutua ihan pelkästään vaan ilkeiden kohteeksi. Mennään kokeilemaan, kuinka hauskalta se näyttää, kun napautetaan kengällä tota ikkunaa, ja liiketila täyttyy savulla (Yritys Y 2015).”

Järjestelmän negatiiviset seuraukset aiheuttivat enemmän hajontaa vastauksissa. Puolet vastaajista koki vahinkokäynnistymiset merkittäväksi riskiksi. Vahinkokäynnistymisen haittoiksi nimettiin muun muassa tuuletuksen ja siivouksen aiheuttama lisätyö ja ajankäyttö. Hieman yli puolet (5/8) vastaajista näki, että sumusuojauksella olisi merkittäviä vaikutuksia myyntiin. Merkittävä osa (6/8) vastaajista ei uskonut sumusuojauksen vahingoittavan myyntiartikkeleita tai liiketiloja. Mielenkiintoisen kommentin esitti kuitenkin vastaaja, jonka liikkeessä on harjoituskäytössä testattu järjestelmää:

”Joka kerta tämmöisestä savusta on sitten sellaisia esteettisiä haittoja, et sitten joutuu puhdistamaan ikkunoita ja liikettä. Että vaikka sanotaan, että se ei jätä minkäänlaisia jälkiä, niin kyllä meillä ainakin on kokeiltu ja todettu, et kyl siitä tulee haittoja (Yritys Z 2015).”

Kiinnostavaa oli, kuinka osa vastaajista koki, että sumugeneraattorin tulisi ehdottomasti olla liikkeessä näkyvillä, kun taas osan mielestä se tulisi naamioida tai piilottaa niin, ettei se kiin-

nitä huomiota. Useimpien (6/8) vastaajien mielestä laitteen asentamiseen tuskin liittyisi esteettisiä tai tilankäytöllisiä ongelmia. Poikkeaviakin näkemyksiä kuitenkin esitettiin:

”Ne on tosi isoja asioita ne esteettiset kysymykset kaikilla myymälöillä (Yritys Ö 2015).”

Imagovaikutus sumusuojauksen käyttötilanteiden seurauksena mainittiin muutamassa haastattelussa, mutta näkemykset siitä, olisiko tämä positiivinen vai negatiivinen asia yritykselle vaihtelivat. Lähes puolet (3/8) vastaajista mainitsi sumusuojauksen aiheuttaman paniikin mahdollisuuden ja osa näkikin laitteen olevan tehokas lähtökohtaisesti yöaikaisten murtojen torjuntaan. Tätä ratkaisua perusteltiin paniikin minimoimisella ryöstö- tai harjoitustilanteessa ja näin ollen henkilöturvallisuuden edistämällä. Eräs vastaaja kertoikin harjoituksesta, jossa asiakkaana ollut mieshenkilö oli ajautunut kesken harjoitusta paniikkikohtausta muistuttavaan tilaan. Toinen vastaaja pohti oikeudellisia vastuita tapaturmatilanteessa:

”Ja sit se paniikki, et jos on normaali asiakas, joka pelästyy sitä ja kaatuu ja lyö päänsä tai jotain, niin kuka on korvausvelvollinen (Yritys Ä 2015)?”

5.4 Kustannukset

Neljännessä teema-alueessa keskityttiin taloudelliseen aspektiin. Haastateltavilta tiedusteltiin, mikä olisi sopiva hintaluokka sumusuojausjärjestelmän hankinnalle ja toimintakuntoon asentamiselle. Lisäksi kysyttiin vuosittaisen ylläpidon aiheuttaman kustannuserän sopivasta suuruudesta.

Vastausten hintahaarukka järjestelmän hankintahinnan osalta lähti ”sadoista euroista” ja ylsi aina viiteentuhanteen euroon asti. Kaikki eivät osanneet tai halunneet esittää arviota hintaluokasta. Numeraalisesti esitettyjen vastausten (5/8) keskiarvo oli 2230 euroa.

Myöskään vuosihuollon osalta eivät kaikki vastaajat esittäneet numeraalisesti vertailukelpoista vastausta. Kuitenkin ne (5/8), jotka esittivät hinta-arvion, hintahaarukka vaihteli sadan ja kahden sadan euron välillä. Keskiarvoksi saatiin 130 euroa.

5.5 Hankintapäätökseen vaikuttavat seikat

Viides ja viimeinen teema käsitteli hankintapäätökseen mahdollisesti vaikuttavia seikkoja. Tämän osion osalta vastaajat olivat hyvin samoilla linjoilla. Liki jokainen (7/8) vastaaja koki, että jo liiketilojen suojauksen paraneminen hankinnan jälkeen itsessään olisi merkittävä tekijä. Jokaisen vastaajan mielestä vakuutusmaksut kuten alennukset vakuutusmaksuista

olisivat tärkeä houkutin hankintapäätöstä harkitessa. Yksi vastaaja halusi korostaa erityisesti vakuutusyhtiöiden roolia järjestelmän leviämisessä:

”Siihen pitäis vakuutusyhtiöt saada voimakkaasti mukaan. Varsinkin kultasepäntoimialoissa, jos sillä [sumusuojausjärjestelmä] olis vahvasti vakuutusmaksuja alentava vaikutus niin varmasti ne yleistyis valtavasti nopeesti sitä kautta... sillä on erittäin suuri merkitys sitte, että tuleeko siitä suosittu laite nimenomaan kultasepäntoimialoihin (Yritys W 2015).”

Yhtäläillä jokainen vastaaja oli sitä mieltä, että sumusuojausjärjestelmien nykyistä suurempi markkinointi vaikuttaisi lisäävästi laitteiden myyntiin. Yksi vastaaja hämmästeli laitteen vierauteen:

”No jos ajattelee, et mä oon ollu nytte tässä liikkeessä kohta kolme vuotta niin mä en oo kuullu semmosest järjestelmästä ollenkaan. Niin oishan se tietenki helpompi hankkia, kun se olis tuttu laite ja tietäis tosiaan mitkä vaikutukset sillä on ja näin (Yritys X 2015).”

Lähes kukaan (7/8) vastaajista ei antanut Finanssialan Keskusliiton ohjeistuksille merkittävää painoarvoa hankintapäätöksen teossa. Kuitenkin osa vastaajista kertoi tekevänsä säännöllisesti yhteistyötä vakuutusyhtiön kanssa. Näin ollen on mahdollista, että FK:n ohjeet tulevat välillisesti otettua huomioon. Hieman yli puolet (5/8) vastaajista kertoi, ettei alan muiden toimijoiden suosituksilla ole suurta painoarvoa hankintapäätöstä tehtäessä. Yksittäisinä hankintapäätökseen positiivisesti mahdollisesti vaikuttavina tekijöinä mainittiin muun muassa hyvä ja asiakaspalveluhenkinen myyjä, kultasepäntoimialan messuilla esiintyminen, houkutteleva hinta sekä demo-tilaisuuden järjestäminen. Puolet vastaajista mainitsi laitteen soveltuvuuden riippuvan suuresti kohteesta. Eräs vastaaja kiteytti asian näin:

”Hyvä laite, mut ehkä ei tohon tilaan eikä meille (Yritys Ä 2015).”

6 Loppupäätelmät

Tutkijan mielestä tutkimustuloksista voidaan vetää muutamia johtopäätöksiä. Tuloksia analysoitaessa nousi esiin muutamia teemoja, jotka tuntuivat nousevan toistuvasti esiin haastattelussa. Nämä teemat voidaan nähdä yhteneviksi teoreettisen viitekehyksen asiasisällön kanssa. Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että koska tutkittavien joukko oli melko suppea, maantieteellisesti rajattu ja haastatteluun oli valittu ennakolta tietyt teemat, ei suuria yleistyksiä ole syytä tehdä. Seuraavassa on esitetty tutkijan päätelmät tutkimuksen tärkeimmistä havainnoista.

Vastaajat tiesivät sumusuojausjärjestelmän, mutta eivät tunteneet sitä kovinkaan syvällisesti. Valmistajilta ja maahantuojilta toivottiin aktiivisempaa markkinointia ja enemmän luotettavaa sekä ajantasaista tietoa sumusuojausjärjestelmien toiminnasta ja ominaisuuksista. Haastatellut kokivat murtovarkauden yrityksensä liiketoiminnan kannalta merkittäväksi riskiksi, mutta kertoivat kokevansa vakuutusyhtiöiden vaatimien muiden turvallisuusratkaisujen tarjoavan itsessään jo melko hyvän suojan. Sumusuojausjärjestelmän uskottiin sekä ennaltaehkäisevän että keskeyttävän murtovarkauksia.

Järjestelmän luotettavuus ja herkkyyt arveluttivat ja virheelliset aktivoitumiset aiheuttivat huolta. Sumusuojausjärjestelmän päälle kytkeytymiseen parhaaksi ratkaisuksi koettiin painike, jolla henkilökunta voi käynnistää laitteen sumunsyötön. Tämä siitä huolimatta, että moni vastaaja koki ryöstötilanteissa sumusuojauksen lisäävän henkilöturvallisuusriskejä. Liikkeen julkisivuun kohdistuvista iskuista aktivoituva järjestelmä koettiin turhaksi ja ennen kaikkea alttiiksi virheellisille käynnistymisille. Integroinnit rikosilmoitin- tai kameravalvontajärjestelmän kanssa koettiin sinänsä hyviksi ratkaisuiksi, mikäli integraatio olisi luotettava eikä aiheuttaisi vääriä käynnistymisiä. Itse sumuaineen ei uskottu olevan vahingollista.

Vakuutusyhtiöiden tulisi kannustaa sumusuojausjärjestelmän hankintaan. Vaikka laitteen käyttötarkoituksen, turvallisuuden parantamisen ja riskien pienentämisen koettiin jo itsessään olevan tärkeä tekijä hankintapäätöstä tehtäessä, toivottiin vakuutusyhtiöiden palkitsevan myös sumusuojausjärjestelmän käytöstä taloudellisesti. Tutkija oli opinnäytetyöprosessin aikana yhteydessä neljään markkinaosuudella mitattuna Suomen suurimpaan vakuutusyhtiöön. Näistä vakuutusyhtiöistä kaksi kertoi, ettei sumusuojausjärjestelmää huomioida tällä hetkellä heidän hinnoittelussaan, yhden mukaan mahdolliset alennukset katsotaan tapauskohtaisesti ja yhden kohdalla sumusuojausjärjestelmän kerrottiin mahdollisesti vaikuttavan rikosturvan vakuutusmaksuun asiakasyrityksen toimialasta riippuen.

7 Yhteenveto

Tämän opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena oli kartoittaa tutkimukseen valitun kohderyhmän mielipiteitä, asenteita sekä kiinnostuneisuutta sumusuojausjärjestelmän käytettävyydestä heidän yrityksensä toimitiloissa. Työntekijä uskoo yltäneensä erinomaisesti tähän tavoitteeseen. Haastatellut olivat aktiivisia, antoivat perusteltuja vastauksia ja tarjosivat tutkijalle mahdollisuuden tehdä edellisessä luvussa avattuja päätelmiä, jotka ovat tämän työn olennaisin anti.

Toisena tavoitteena oli työntekijän ammatillinen kasvu prosessin etenemisen myötä. Tekijä pitää myös tätä tavoitetta saavutettuna ja kokee kehittyneensä usean kuukauden mittaisen prosessin aikana niin turvallisuuden substanssiosaamisen kuin tutkimuksellisen työskentelyot-

teen kannalta merkittävästi. Rikoksentorjuntastrategioihin tutustuminen oli kiinnostavaa ja avartavaa. Haastattelukonseptin suunnittelu, toteutus ja purkaminen oli samalla sekä haastavaa että palkitsevaa. Mikäli sama prosessi tulisi eteen uudelleen, olisi siinä luonnollisesti kehitettäviäkin osa-alueita tässä prosessissa havaittujen epäkohtien pohjalta. Esimerkiksi sähköpostikutsujen lähettäminen jäisi pois, koska tämän todettiin olevan tehoton tapa löytää haastateltavia. Lisäksi tutkija varustautuisi haastattelutilanteisiin Laurea-ammattikorkeakoulun allekirjoittamalla todistuksella, joka vahvistaisi haastattelun todellisen tarkoituksensa.

Sumusuojausjärjestelmiä koskevat tutkimukset ovat olleet Suomessa harvinaisia. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Ry:n ylläpitämä Theseus-palvelu kokoaa yhteen Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneet opinnäytetyöt ja julkaisut. Kyseinen järjestelmä ei tunnista tätä kirjoitettaessa asiasanalla ”sumusuojaus” ainuttakaan työtä. Vertailun vuoksi asiasanalla ”kameravalvonta” löytyi 394 osumaa. Sama koskee useita muitakin tietokantoja. Näin ollen sumusuojaus tarjoaisi huomattavia selvityskohteita useista eri lähestymistavoista.

Tämän työn haastattelujoukko koostuu Helsingin keskusta-alueella vaikuttavista henkilöistä ja yrityksistä. Kuitenkin kyseisellä ympäristöllä on ominaispiirteensä kuten suuret ihmisvolyymit, joita esimerkiksi pienemmistä kunnista ei löydy. Näin ollen muualta kootun aineiston vertaaminen tässä työssä tehtyihin havaintoihin voisi olla kiintoisaa. Tutkijan havaintojen mukaan useat kultasepäntuotteet ovat tehneet päätöksen pitää oviaan lukittuina liikkeen aukioloaikoina. Nämä toimijat ovat ottaneet käyttöönsä ovikellon, jonka soiton kuultuaan henkilökunta voi päästää tai olla päästämättä sisäänpyrkijän liikkeeseen. Tämän ratkaisun ja henkilöturvallisuuden välinen suhde voisi olla antoisa aihe. Henkilöstöturvallisuus nousi esiin myös tämän tutkimusprosessin aikana, kun aiheena olivat sumusuojauksen aiheuttamat inhimilliset reaktiot ryöstötilanteessa. Sumusuojausharjoituksen järjestäminen toiminnallisena tutkimuksena voisi myös osoittautua hyväksi aiheeksi. Tässä työssä haastatellut henkilöt vaikuttivat suhtautuvan alansa turvallisuushiin vakavasti, minkä vuoksi kultasepäntuotteen turvallisuustila tarjoaisi tutkittavaa myös muista näkökulmista kuin sumusuojauksen kannalta. Kultasepäntuotteen ulkopuolelta löytyy luonnollisesti lukemattomia muitakin toimialoja, jotka voisivat hyötyä sumusuojausjärjestelmästä. Esimerkiksi apteekkialan liikemurrot näyttävät uutisotikoissa aika ajoin.

Finanssialan Keskusliiton pyynnöstä olen välittänyt tämän raportin heidän organisaationsa käyttöön. Lisäksi valmiista työstä tiedotetaan kaikille niille haastatteluihin osallistuneille, jotka sitä pyysivät. Haluan esittää lämpimät kiitokset kaikille niille tahoille, jotka ovat tie-doillaan ja toiminnallaan edesauttaneet tämän opinnäytetyön valmistumisessa.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Graham, J. & Bennett, T. 1998. Rikoksentorjunnan strategioita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Suomentaja Scheinin, M. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu - Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: JAMK.

Kivivuori, J. 2013. Rikollisuuden syyt. 2. uudistettu laitos. Vantaa: Nemo.

Laitinen, A. & Aromaa, K. 2005. Rikollisuus ja kriminologia. Jyväskylä: Vastapaino.

Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 2. painos. Helsinki: International Methelp.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti J. 2014. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Salmi, V; Lehti, M. & Keinänen, A. 2011. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 254: Kauppa ja teollisuus Rikosten kohteena: vuoden 2010 yritysuhritutkimuksen tuloksia.

Liiketoimintaa turvallisesti - kansallinen strategia yritystoiminnan turvallisuuden parantamiseksi. 2012. Sisäasiainministeriö. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Tilley, N. 2009. Crime Prevention. UK: Willan Publishing.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3. painos. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Ahokas, J.; Karkinen, P.; Mero, P. & Pänkäläinen A. 2008. Kohteen murtoriskien arviointi ja suojaustason valinta -ohje 2008. Viitattu 19.12.2014.

http://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Kohteen_murtoriskien_arviointi.pdf

Andrews, A.; Farrell, A. & Prevé, J. 2008. Evaluation of Fog Security Devices. Viitattu 22.12.2014. [http://www.wpi.edu/Pubs/E-project/Available/E-project-030808-](http://www.wpi.edu/Pubs/E-project/Available/E-project-030808-103245/unrestricted/hxa-a081-fog-security-devices.pdf)

[103245/unrestricted/hxa-a081-fog-security-devices.pdf](http://www.wpi.edu/Pubs/E-project/Available/E-project-030808-103245/unrestricted/hxa-a081-fog-security-devices.pdf)

Bandit sumusuojaus. Bandit Suomi. Viitattu 28.12.2014. <http://www.banditsuomi.fi/>

Bandit 240DB V3 technical specification. Fog Bandit. Viitattu 13.2.2015.

<http://bandituk.co.uk/wp-content/uploads/2014/03/BANDIT-240DB-Technical-Spec-February-20141.pdf>

Fog Bandit Complimentary Products. 2015. Fog Bandit. Viitattu 13.2.2015.

<http://www.bandituk.co.uk/fog-bandit-complimentary-products>

Fog Bandit Products. 2015. Fog Bandit. Viitattu 13.2.2015.

<http://www.bandituk.co.uk/products/fog-bandit-240-db>

Frequently Asked Questions. 2015. Fog Bandit. Viitattu 25.3.2015.

<http://www.bandituk.co.uk/frequently-asked-questions>

Järjestetyt kilpailut. 2014. Rikoksantorjuntaneuvosto. Viitattu 18.12.2014

http://www.rikoksantorjunta.fi/fi/index/neuvosto/rikoksantorjuntakilpailu/ecpa/jarjestetyt_kilpailut.html

Kerkelä, L. 2014. Poliisi onnistui alkuvuonna selvittämään vain hieman yli kolmasosan omaisuusrikoksista. Viitattu 22.12.2014. Helsingin Sanomat 4.8.2014.

<http://www.hs.fi/kotimaa/a1407035336781>

Kriminologinen yksikkö. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Viitattu 2.1.2015.

<http://www.optula.om.fi/fi/index/optula/yksikot/kriminologinentutkimusyksikko.html>

Perustietoa Finanssialan Keskusliitosta. 2014. Finanssialan Keskusliitto. Viitattu 2.1.2015.

https://www.fkl.fi/tietoa_meista/Sivut/default.aspx

Rakennettu ympäristö ja rikosten torjunta. 2014. Turvallinen kaupunki. Viitattu 17.12.2014.
<http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/rikoksia-ja-ilkivaltaa-ehkaiseva-elinymparisto/taustatietoa/rakennettu-ymparisto-ja-rikosten-torjunta>

Rakenteellinen suojaus: kuori ja murtosuojaus: rakennukset. 2014. Turvallinen kaupunki. Viitattu 22.12.2014. <http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/rikoksia-ja-ilkivaltaa-ehkaiseva-elinymparisto/suunnittelun-suuntaviivoja/rakenteellinen-suojaus/kuori-ja-murtosuojaus-rakennukset>

Rakenteellinen suojaus: sopiva suojaustaso. 2014. Turvallinen kaupunki. Viitattu 18.12.2014
<http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/rikoksia-ja-ilkivaltaa-ehkaiseva-elinymparisto/suunnittelun-suuntaviivoja/rakenteellinen-suojaus/sopiva-suojaustaso>
Rikoksentorjuntaneuvosto. 2014. Rikoksentorjuntaneuvosto. Viitattu 18.12.2014.
<http://www.rikoksentorjunta.fi/fi/>

Rikosvahinkojen torjunta. 2014. Finanssialan Keskusliitto. Viitattu 2.1.2015.
<https://www.fkl.fi/teemasivut/vahingontorjunta/rikostorjunta/Sivut/default.aspx>

Romanialaisrikollisuus Suomessa. 2011. Keskusrikospoliisi. Viitattu 19.12.2014.
<http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/DD246162688C7D9CC22578A2003E4724>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 7.3.4 Teemoittelu. Viitattu 8.12.2014.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Sumusuojausjärjestelmät. 2014. Finanssialan Keskusliitto. Viitattu 2.3.2015.
<http://www.fkl.fi/teemasivut/vahingontorjunta/Dokumentit/Sumusuojausjarjestelmat.pdf>

Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekatsaus nro 14. 2013. Yritysturvallisuuden kansallinen työryhmä. Viitattu 18.12.2014.
http://www.intermin.fi/download/48526_Teematilannekuva_syksy_2013.pdf?522c6a9bd2cbd188

Julkaisemattomat lähteet

Actual CCTV Footage of Fog Cannon Security in Action. 2013. EcoSensa RFID. Video. Viitattu 27.1.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=4AyB68AURgU>

Attempt of robbery in Mexico stopped due to PROTECT fog security. 2012. PROTECTFogCannon. Video. Viitattu 27.1.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=TPREi5XIVCQ>

Fog Bandit - Jewellers 'Smash & Grab' Robbery Stopped. 2014. Fog Bandit UK Official Channel. Video. Viitattu 27.1.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=FXL8EzSwbel>

Fog Bandit -security fog NOT security smoke - Jewellers Robbery LIVE CCTV. 2012. Fog Bandit UK Official Channel. Video. Viitattu 27.1.2015.
https://www.youtube.com/watch?v=8Ai8Kql_Dg4

Fog security forces the the burglar out of a gaming hall. 2011. PROTECTFogCannon. Video. Viitattu 27.1.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=EzgxURrkp30>

Helenius, J. 2015. Sähköpostiviesti 5.1.2015. Poliisiammattikorkeakoulu.

Pile driver attempt - PROTECT Fog Security ruins the burglary plan. 2013. PROTECTFogCannon. Video. Viitattu 27.1.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=GtxX-VqJgWE>

Smoke Screen - fighting back on the High Street. 2011. Concept Smoke Screen. Video. Viitattu 27.1.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=X7SL9cohlcs>

Yritys W. 2015. Opinnäytetyöhaastattelu 26.2.2015. Helsinki.

Yritys X. 2015. Opinnäytetyöhaastattelu 26.2.2015. Helsinki.

Yritys Y. 2015. Opinnäytetyöhaastattelu 26.2.2015. Helsinki.

Yritys Z. 2015. Opinnäytetyöhaastattelu 12.2.2015. Helsinki.

Yritys Ä. 2015. Opinnäytetyöhaastattelu 12.2.2015. Helsinki.

Yritys Ö. 2015. Opinnäytetyöhaastattelu 12.2.2015. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Rikoksen peruselementit (Kivivuori 2013, 313).	9
---	---

Taulukot

Taulukko 1: Clarcken listaus tilannetorjuntatoimista laajennettuna Clarcken ja Homelin neljännellä ulottuvuudella (Laitinen & Aromaa 2005, 100).	11
Taulukko 2: Clarcken 25:n tekniikan laajennettu asetelma tilannetorjuntatoimista (Laitinen & Aromaa 2005, 102).	12
Taulukko 3: Kulta- ja kellosepänliikkeiden murrot ja murron yritykset Poliisiammattikorkeakoulun tilastopalvelun mukaan (Helenius 2015).	21
Taulukko 4: Varkauden todennäköisyys	22
Taulukko 5: Vahingon seurausten vakavuus	22
Taulukko 6: Suojaustaso	23

Liitteet

Liite 1 Teemahaastattelurunko.....	47
------------------------------------	----

Liite 1 Teemahaastattelurunko

Haastatellun nimi ja asema yrityksessä (vapaaehtoinen)

Haastatellun edustama yritys (vapaaehtoinen)

Teema 1: Sumusuojausjärjestelmän tunnettuus

- Oletko ikinä kuullut sumusuojausjärjestelmästä?
- Mitä sumusuojausjärjestelmällä mielestäsi tarkoitetaan?
- Onko teille yritetty myydä sumusuojausjärjestelmää?

Teema 2: Rikoksentorjunta: kohteen saavuttamisen vaikeuttaminen

- Kuinka merkittäväksi riskiksi yrityksenne toiminnalle koet murto- ja vahinkovarkauden uhan?
- Oletteko joutuneet murren kohteeksi?
- Uskotko, että sumusuojausjärjestelmän olemassa olosta varoittaminen voi ennaltaehkäistä murto- ja, jos niin miten?
- Uskotko, että sumusuojausjärjestelmän päälle kytkeytyminen voi keskeyttää jo alkaneen murren, jos niin miten?
- Uskotko, että muut turvallisuusjärjestelmät kuten rikosilmoitinjärjestelmä, kameravalvonta tai vartijakutsupainikkeet riittävät liiketilojenne riittävään murtosuojaukseen?

Teema 3: Käytännöllisyys

- Kuinka hyödylliseksi kokisit sumusuojausjärjestelmän seuraavat ominaisuudet:
 - Laitteen aktivoituminen liikkeen julkisivuun, kuten ikkunoihin tai oviin kohdistuvista iskuista?
 - Painikkeen, jolla laitteen voi käynnistää
 - Laitteen aktivoitumisen rikosilmoitinjärjestelmän käynnistäessä hälytyksen?
 - Laitteen aktivoitumisen valvontakameran havaitessa liikettä yöaikaan?
 - Muut aktivointiominaisuudet, mitkä?
- Uskotko, että sumusuojausjärjestelmällä voisi olla seuraavia negatiivisia seurauksia:
 - Käynnistyminen niin sanotusti vahingossa, jos niin miksi?
 - Myynnin tilapäinen heikkeneminen laitteen käynnistymisen jälkeen, jos niin miksi?
 - Uskotko, että sumusuojausjärjestelmän laukeaminen voisi vahingoittaa liiketiloja tai myyntiartikkeleita, jos niin miksi?
 - Olisiko sumugeneraattorin asentaminen yrityksesi tiloihin ongelmallista tilan puutteen vuoksi?
 - Voisiko sumusuojausjärjestelmän käytöstä mielestäsi olla muita ei-toivottuja seurauksia, jos niin mitä ja miksi?

Teema 4: Kustannukset

- Kuinka paljon yrityksesi olisi valmis maksamaan sumusuojausjärjestelmän hankinnasta sisältäen laitteet ja asennustyöt?
- Kuinka paljon yrityksesi olisi valmis maksamaan järjestelmän ylläpidosta vuosittain?

Teema 5: Hankintapäätökseen vaikuttavat seikat

- Kuinka merkittävästi hankintapäätökseen vaikuttaisi tieto liiketilojen murtosuojauksen paranemisesta?
- Kuinka merkittävästi hankintapäätökseen vaikuttaisivat vakuutuskannustimet eli esimerkiksi alennukset vakuutusmaksuista?
- Kuinka merkittävästi hankintapäätökseen vaikuttaisivat järjestelmän parempi tunnettavuus esimerkiksi markkinoinnin johdosta?
- Kuinka merkittävästi hankintapäätökseen vaikuttaisivat Finanssialan Keskusliiton ohjeistukset?
- Kuinka merkittävästi hankintapäätökseen vaikuttaisivat alan muiden alan toimijoiden antamat suositukset?
- Mitkä muut seikat voisivat vaikuttaa päätökseen hankkia sumusuojausjärjestelmä?

Muuta kommentoitavaa?